

STYRETS ERSTATNINGSANSVAR VED BRUDD PÅ HANDLEPLIKTEN ETTER AKSJELOVEN § 3-5

Universitetet i Oslo
Det juridiske fakultet

Kandidatnummer: 705
Leveringsfrist: 25. november 2011

Til sammen 17 715 ord

24.11.2011

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	1
1.1	Oppgavens tema og problemstilling	1
1.2	Avgrensning	3
1.3	Rettskilder	4
1.3.1	Primære rettskilder	4
1.3.2	Internasjonale rettskilder	4
1.4	Oppbygning av fremstillingen	5
2	ERSTATNINGSANSVAR	6
2.1	Erstatningsretten generelt	6
2.2	Rettslig grunnlag for styreansvaret	6
2.3	Erstatningsrettslige hensyn ved styreansvaret	7
2.3.1	Enklere å vinne frem med erstatningssøksmål	7
2.3.2	Påvirkningen av rollen som styremedlem	8
2.3.3	Forholdet til ansvarsbegrensningen	8
2.3.4	Forretningsmessig risiko	9
2.4	Individuelt ansvar	9
2.5	Vilkår om tiknytning til styrevervet	10
2.6	Årsakssammenheng	11
2.7	Økonomisk tap	11
2.7.1	Erstatningsrettslig vern	12
2.7.2	Nettotap	13

2.8	Ansvarsgrunnlag	13
2.8.1	Skyldansvaret generelt	13
2.8.2	Handlingsplikten som adferdsnorm	14
3	<u>HANDLEPLIKTEN – HJEMMEL, BAKGRUNN OG RETTSPOLITISKE HENSYN</u>	15
3.1	Rettslig grunnlag	15
3.2	Bakgrunn	15
3.2.1	Tidligere rettsstilstand	15
3.2.2	Objektiv eller skjønnsmessig kriterium	16
3.3	Rettspolitiske hensyn	17
3.3.1	Vern av kreditors interesser	18
3.3.2	Vern av aksjonærenes interesser	19
3.3.3	Interessemotsetninger	19
4	<u>AKSJELOVEN §§ 3-4 OG 3-5</u>	21
4.1	Forholdet mellom §§ 3-4 og 3-5	21
4.2	Forsvarlig egenkapital	22
4.2.1	Begrepet egenkapital	22
4.2.2	Forutsetning om fortsatt drift eller avvikling	24
4.2.3	Forsvarlighetsvurderingen	26
5	<u>NÅR HANDLEPLIKTEN INNTRER OG DENS NÆRMERE INNHOLD</u>	29
5.1	Når handleplikten inntreffer	29
5.1.1	Fastsettelse av når handleplikten inntrådte i praksis	30
5.1.2	Bortfall av handleplikten	31
5.2	Styrets plikter	32
5.2.1	Styrets saksbehandlingsplikt	32
5.2.2	Styrets innkallelelses- og redegjørelsesplikt	34
5.2.3	Styrets plikt til å fremme forslag til tiltak	35

5.2.4	Styrets plikt til å foreslå avvikling	38
5.2.5	Særskilte spørsmål om styrets plikter når egenkapitalen utgjør mindre enn halve aksjekapitalen	39
6	ERSTATNINGSANSVAR – CULPANORMENS OBJEKTIVE SIDE	41
6.1	Innledning	41
6.2	Uaktsomhet når egenkapitalen utgjør mindre enn halve aksjekapitalen men vurderes som forsvarlig	42
6.3	Aktsomhetsvurdering tilknyttet de ulike pliktene	43
6.3.1	Uaktsomhet ved styrets saksbehandlingsplikt	44
6.3.2	Uaktsomhet ved innkallings- og redegjørelsesplikten	45
6.3.3	Uaktsomhet ved styrets plikt til å foreslå tiltak	46
6.3.4	Uaktsomhet ved styrets plikt til å foreslå avvikling av selskapet	50
6.4	Styrets ansvar ved manglende gjennomføring hos generalforsamlingen	51
7	ERSTATNINGSANSVAR – CULPANORMENS SUBJEKTIVE SIDE	52
7.1	Innledning	52
7.1.1	Betydningen av individuelle forhold	53
7.2	Faktisk villfarelse	56
7.2.1	Faktisk villfarelse som skyldes brudd på tilsynsplikten	57
7.2.2	Faktisk villfarelse når tilsynsplikten er overholdt	58
7.3	Rettslig villfarelse	58
8	STRAFFANSVAR	60
8.1	Straffansvar etter aksjeloven	60
8.1.1	Aksjeloven § 19-1	60
8.1.2	Aksjeloven § 19-2	60
8.1.3	Felles for aksjeloven §§ 19-1 og 19-2	61
8.2	Straffansvar etter straffeloven § 284	62

8.3	Forholdet mellom straffansvar etter aksjeloven og straffeloven	63
9	<u>FORSLAG TIL NY AKSJELOV</u>	<u>64</u>
9.1	Innledning	64
9.2	Nedsettelse av minstekravet til aksjekapitalen	64
9.2.1	Forslag til endringer	64
9.2.2	Min vurdering av forslaget	67
9.3	Endring av aksjeloven § 3-4	68
9.3.1	Forslag til endringer	68
9.3.2	Min vurdering av forslaget	69
9.4	Andre forhold ved forslaget til endringer	70
10	<u>LITTERATURLISTE</u>	<u>71</u>

1 Innledning

1.1 Oppgavens tema og problemstilling

Styrets medlemmer kan holdes erstatningsansvarlig for tap de har voldt selskapet, aksjonærer eller andre ved utførelsen av sine verv. Ansvar kan pålegges etter aksjeloven § 17-1 eller etter det alminnelige ulovfestede culpaansvaret. I begge tilfeller er uansett vilkåret at det er utvist uaktsomhet eller forsett.

Det kreves i utgangspunktet ikke at styremedlemmets skadevoldende handling utgjør et brudd på styrets plikter etter aksjeloven. Min oppgave omhandler brudd på styrets handleplikt etter aksjeloven § 3-5, og det vil derfor være handleplikten som legges til grunn som aktsomhetsnorm i uaktsomhetsvurderingen. Handleplikten er kort sagt en aktivitetsplikt og handlingsnorm for styret som inntreffer når selskapets egenkapitaldekning er uforsvarlig lav eller utgjør mindre enn halve aksjekapitalen. Det er således en plikt som pålegges styret før virksomhetens økonomi er så svekket at det foreligger plikt til å begjære oppbud, jf. straffeloven § 284.

Vurderingen av om styremedlemmer kan ilegges erstatningsansvar krever således avklaring av en rekke problemstillinger. Først og fremst må det avklares hvilke vilkår som må være oppfylt for at erstatningsansvar kan ilegges, det vil si både de generelle erstatningsvilkårene og de som oppstilles særskilt i § 17-1. Når handleplikten legges til grunn som aktsomhetsnorm vil det også være behov for å se på bakgrunnen for innføringen av handleplikten og de rettspolitiske hensynene bak denne. Videre er det nødvendig å gjøre rede for innholdet av handleplikten som aktsomhetsnorm, herunder hva som ligger i begrepet forsvarlig egenkapital, når handleplikten inntreffer, hvilke plikter styret har når handleplikten er inntrådt og styrets mulige handlingsalternativer.

Når det gjelder styreansvar reises det også flere spørsmål når det kommer til culpanormen. Culpanormens objektive side går ut på hva som skal til for at styremedlemmene anses for å uaktsomt ha brutt handleplikten som aktsomhetsnorm, og det må vurderes hva som utgjør uaktsomme brudd på de ulike pliktene i § 3-5. Det må derfor gjøres rede for hvor langt styret har anledning til å gå i forsøket på å redde et selskap med svekket økonomi, og hvordan rettspraksis vurderer forretningsmessige avgjørelser som tas av styret i en handlepliktsituasjon. Ofte vil det, når domstolene ser på uaktsomhetsvurderingen, bli vurdert om det burde blitt begjært oppbud i selskapet eller om styret hadde grunnlag for sine forretningsmessige avgjørelser. Det vil derfor også bli redegjort for hva domstolene legger i begrepet ”realistisk og begrunnet håp om økonomisk bedring”, hvilket er et moment som tillegges vekt i grensdragningen mellom handleplikten og oppbudsplikten. Når det gjelder culpanormens subjektive side, må det vurderes hvilke unnskyldningsgrunner som kan gjøres gjeldende av styremedlemmer. Relevante unnskyldningsgrunner som kan påberopes ved styreansvar vil være faktisk og rettslig villfarelse og individuelle forhold hos styremedlemmet.

Brudd på handleplikten kan også medføre straffansvar. Både erstatningsansvaret og straffansvaret er sanksjoner som effektiviserer styrets plikter etter § 3-5 ved at de virker preventivt. Det vil derfor bli kort redegjort for aksjelovens straffebestemmelser og forholdet til oppbudsplikten etter straffeloven § 284.

Det er fremmet forslag til endringer av aksjeloven. To av forslagene er av interesse for fremstillingen og vil derfor presenteres kort. Dette gjelder forslag om en nedsettelse av minstekravet til aksjekapital og tilføyelse av et nytt annet ledd i § 3-4. Det vil også bli foretatt en selvstendig vurdering av hvordan forslagene vil kunne påvirke handleplikten.

Erstatningsansvar for styremedlemmer er en problemstilling som er interessant, særlig i forbindelse med selskapers konkurs. Tall fra Statistisk Sentralbyrå viser at antall åpne

konkurser er noe synkende i år i forholdt til 2009 og 2010.¹ Likevel er det et meget aktuelt tema. Det anlegges en rekke saker vedrørende styreansvar for domstolene. En av grunnene til dette er at konkurs i aksjeselskaper påfører norske kreditorer store tap hvert år. Når et selskap tas under konkursbehandling er ofte boet uten aktiva av betydning. Erstatningsansvaret er da eneste mulighet til å få dekket det påførte tapet. Vernet av kreditors interesser er det viktigste rettspolitiske hensynet bak innføringen av handleplikten. Av den grunn har jeg valgt å legge hovedfokuset i fremstillingen på erstatningsansvar ovenfor kreditorene og vernet av deres interesser.

1.2 Avgrensning

Aksjeloven §§ 3-4 og 3-5 er identiske med allmennaksjeloven §§ 3-4 og 3-5, med unntak av at allmennaksjeloven oppstiller krav om når generalforsamlingen senest kan innkalles etter at handleplikten inntrådte. Det er således store likheter mellom de to selskapsformene og deres regelsett. Jeg har valgt å legge fokus på aksjeselskaper, og det er således ikke foretatt noen komparativ vurdering av de forskjeller som foreligger. Det som følger av fremstillingen vil i stor grad også gjelde for allmennaksjeselskaper, men det vil ikke bli gjort rede for de forskjeller som forekommer.

Jeg har valgt å avgrense mot de plikter som påligger selskapets øvrige ledelse, og de sanksjoner som kan gjøres gjeldende mot daglig leder, aksjonærer osv. Denne avgrensningen er funnet naturlig ut i fra at oppgavens tema er brudd på handleplikten, en plikt som er pålagt styret. Det vil selvfølgelig kort nevnes plikter og sanksjoner som vedrører andre enn styret der dette er av informativ verdi.

---

¹ SSB nettside

² LB-2010-075338

³ Ot. prp. nr. 55 (2005-2006) side 167 og LE-2009-097686

1.3 Rettskilder

1.3.1 Primære rettskilder

Erstatningsansvaret og handleplikten er lovregulert, og viktigste kilde vil således være Lov om aksjeselskaper av 13. juni 1997 nr. 44 (aksjeloven). I den videre fremstillingen vil alle lovhenvisninger være til aksjeloven med mindre annet er oppgitt. Lov om årsregnskap m.v. av 17. juli 1998 nr. 56 (regnskapsloven) og Almindelig borgerlig straffelov av 22. mai 1902 nr. 10 (straffeloven) er også relevant for oppgaven.

Forarbeider vil i stor grad benyttes, herunder særlig Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) Om lov om aksjeselskaper (aksjeloven) og lov om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven). Juridisk litteratur vil også bli benyttet fortløpende i fremstillingen. Videre vil en del relevante dommer, hovedsakelig fra lagmannsrettene, benyttes, særlig når det kommer til styrets erstatningsansvar og uaktsomhetsvurderingen.

1.3.2 Internasjonale rettskilder

Aksjeloven av 1976 var bygget på et felles nordisk samarbeid, men dette samarbeidet ble ikke videreført i aksjeloven av 1997. Derimot er vesentlige deler av aksjeloven av 1997 en videreføring av aksjeloven av 1976. Store deler av aksjeloven av 1997 vil fortsatt derfor være i samsvar med de nordiske regelsettene. Selskapsretten er også i dag ansett for å være EU-rett.

Fremstillingen legges ikke opp som en komparativ drøftelse mellom norsk og internasjonal rettstilstand hva gjelder erstatningsansvar og handleplikt. Internasjonale rettskilder vil således kun kort nevnes i enkelte deler av oppgaven.

1.4 Oppbygning av fremstillingen

Det vil i del 2 bli gjort rede for erstatningsansvaret. Her vil det blant annet bli presentert rettslig grunnlag for erstatningsansvaret, erstatningsrettslige hensyn, vilkår for å ilegge erstatningsansvar generelt og enkelte vilkår som oppstilles i § 17-1.

Del 3 omhandler hjemmel, bakgrunn og rettspolitiske hensyn tilknyttet handleplikten. Videre vil det i del 4 bli gjort rede for forholdet mellom § 3-4 om forsvarlig egenkapital og handleplikten i § 3-5, samt hva som ligger i begrepet ”forsvarlig egenkapital”. I del 5 vil handlepliktens nærmere innhold bli presentert. Dette innebærer at det redegjøres for når handleplikten inntreffer og hvilke plikter styret pålegges.

Del 6 omhandler culpanormens objektive side, og culpanormens subjektive side presenteres i del 7. Årsaken til at jeg har valgt å ta uaktsomhetsvurderingen for seg selv i stedet for i del 2, er at når erstatningsansvaret knyttes til brudd på handleplikten vil en rekke unødvendige gjentakelser unngås ved å utskyte vurderingen av culpanormen. En redegjørelse av styrets plikter er derfor nødvendig for å kunne forklare både den objektive og subjektive side av culpanormen.

I del 7 vil jeg gå kort inn på straffansvaret ved brudd på handleplikten og forholdet til straffelovens oppbudsplikt.

Del 8 inneholder en redegjørelse av forslag til endringer av aksjeloven. Det er foreslått to endringer som vil kunne påvirke det som fremstilles i oppgaven. Disse presenteres, samt at jeg foretar en egen vurdering av forslagene til endringer.

2 Erstatningsansvar

2.1 Erstatningsretten generelt

I norsk erstatningsrett er grunntanken at påført økonomisk tap skal kompenseres av skadevolder hvis vedkommende kan holdes ansvarlig for skaden. Erstatningsansvaret er i utgangspunktet utviklet med tanke på integritetskrenkelsene, det vil si skade på person eller gjenstand. De grunnleggende erstatningsrettslige vilkårene er ansvarsgrunnlag (det alminnelig ulovfestede culpaansvaret, det ulovfestede objektive ansvaret, lovfestet erstatningsansvar, ansvar i kontraktsforhold), økonomisk tap og adekvat årsakssammenheng.

Erstatningsretten er hovedsakelig bygget på to hensyn. Det første er prevensjonshensynet, hvilket går ut på at muligheten for å bli pålagt erstatningsansvar for skade skal virke forebyggende ved at en eventuelt skadevolder avstår fra den skadevoldende handling. Det andre er reparasjonshensynet, som går ut på at den skadelidte ved påført skade i ettertid skal stilles økonomisk som om skaden ikke hadde inntruffet.

2.2 Rettslig grunnlag for styreansvaret

Erstatningsansvar for styrets leder og medlemmer kan pålegges etter aksjeloven § 17-1 eller det alminnelige ulovfestede culpaansvaret. Det følger av § 17-1 at styremedlemmer kan bli holdt erstatningsansvarlig for ”skade som de i den nevnte egenskap forsettlig eller uaktsomt har voldt”. Paragraf 17-1 er således en kodifisering av det alminnelige ulovfestede culpaansvaret.² Dette medfører riktignok ikke at ansvar ikke kan pålegges på grunnlag av det ulovfestede ansvaret.

Aksjelovens bestemmelse om erstatningsansvar har blitt endret etter vedtagelsen av loven i 1997. Opprinnelig oppstilte § 17-1 kun ansvar i forhold til selskapets tap. Dette medførte at øvrige skadelidte, slik som blant annet aksjonærer og kreditorer, var henvist til de alminnelige erstatningsreglene. Slik § 17-1 lyder i dag hjemler bestemmelsen

---

² LB-2010-075338

erstatningsansvar for tap påført ”selskapet, aksjeeiere eller andre”, jf. § 17-1 første ledd. ”Andre” utgjør typisk selskapets kreditorer, men er ikke begrenset til dette.³

Utvidelsen av bestemmelsens rekkevidde medfører at flere tilfeller av erstatningskrav mot styret vil kunne bygge på § 17-1. Det ulovfestede culpaansvaret vil uansett kunne anføres som rettslig grunnlag for de tilfeller som ikke faller inn under bestemmelsen. I den videre fremstillingen vil hovedvekten av erstatningsansvaret være knyttet opp til § 17-1, da erstatningsansvaret for brudd på handleplikten i de fleste tilfeller vil kunne anføres under dette grunnlaget.

2.3 Erstatningsrettslige hensyn ved styreansvaret

2.3.1 Enklere å vinne frem med erstatningssøksmål

Det ble foretatt en revidering av aksjeloven fordi det fra justisdepartementets side var ønskelig at det skulle bli enklere å vinne frem med erstatningskrav mot selskapets styre.⁴ Når det gjelder brudd på handleplikten så vil erstatningsansvaret i denne sammenheng være en sanksjon som effektiviserer styrets lovpålagte plikter.⁵

Som det skal utdypes nærmere i punkt 3.3 om de rettspolitiske hensynene bak handleplikten, så har en av lovgivers intensjoner med den nye aksjeloven vært å styrke vernet av kreditorenes interesser. I aksjeselskaper har selskapets eiere ingen økonomiske heftelser ovenfor selskapet ut over sitt aksjeinnskudd, og er heller ikke ansvarlige for virksomhetens økonomiske forpliktelser, jf. § 1-2.⁶ Kreditorvernet blir spesielt viktig i selskaper med ansvarsbegrensning da selskapskapitalen i utgangspunktet er eneste dekningsgrunnlag for deres krav med mindre kreditorene har sikret seg dekning gjennom

---

³ Ot. prp. nr. 55 (2005-2006) side 167 og LE-2009-097686

⁴ Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 51

⁵ Løvdal (2003) side 531

⁶ NOU 1996:3 side 38

garantier, pant eller annen sikkerhetsstillelse.⁷ Erstatningsansvaret er således med på å verne kreditorenes interesser ved at de får mulighet til å søke dekning for sine tap hos styremedlemmene personlig dersom vilkårene for dette er oppfylt og styremedlemmene er søkegode. Også selskapet og aksjonærene har erstatningsansvaret som et ytterligere dekningsgrunnlag for sine tap på lik linje med kreditorene.⁸

2.3.2 Påvirkningen av rollen som styremedlem

En negativ side ved skjerpingen av erstatningsansvaret er den påvirkning det har på rollen som styremedlem. En økt hyppighet av erstatningskrav rettet mot styremedlemmer kan medføre at det er færre som ønsker å påta seg styreverv. Særlig kan dette gjøre seg gjeldende i selskaper i oppstartsfasen, hvor de økonomiske forpliktelsene ofte overstiger selskapets inntjening på grunn av høye etableringskostnader. Resultatet av en for vid søksmålsadgang kan bli at et for strengt ansvar medfører at egnede og faglig kompetente personer er tilbakeholdne med å påta seg styreverv i selskaper med ansvarsbegrensning.⁹

2.3.3 Forholdet til ansvarsbegrensningen

Videre er det viktig å ta hensyn til at aksjeselskaper nettopp er en selskapsform med begrenset ansvar, jf. § 1-2. Dersom adgangen til å søke erstatning hos styrets medlemmer blir for stor, kan dette undergrave aksjeselskaper som selskapsform. Dette fordi styremedlemmene også ofte er aksjonærer i selskapet. Her bør det nevnes at erstatningsansvar også kan ilegges daglig leder, aksjonærer med flere etter både § 17-1 og det alminnelige ulovfestede culpaansvaret. Det er viktig at adgangen til å søke erstatning hos selskapets ledelse, eiere med videre ikke gjøres for vid. Aksjeselskaper er en selskapsform som er både samfunnsmessig ønskelig og nødvendig.

---

⁷ Aarbakke (1999) side 142

⁸ Løvdal (2003) side 531

⁹ Løvdal (2003) side 531

2.3.4 Forretningsmessig risiko

Forholdet til forretningsmessig risiko er også et hensyn å ta under vurderingen av erstatningsansvarets rekkevidde.¹⁰ Det er samfunnsøkonomisk ønskelig at bedrifter er villige til å ta en viss forretningsmessig risiko, særlig i forhold til ny utvikling.

Risikosatsning kan være særdeles kostbart for virksomheten. Dersom det personlige erstatningsansvaret som kan pålegges styrets medlemmer blir for strengt, kan man få en kombinasjon av at bedrifter ikke ønsker å foreta for store forretningsmessige risikoer og at kvalifiserte personer ikke ønsker å gå inn i styret i risikofylte selskaper.

2.4 Individuelt ansvar

Ansaret som kan ilegges styremedlemmene er et individuelt ansvar.¹¹ Dette medfører at vilkårene må være oppfylt for hvert enkelt styremedlem for å kunne ilegge erstatningsansvar. Det kan således ikke pålegges et kollektivt ansvar for styret i sin helhet eller rettes krav mot styret som selskapsorgan.¹²

Det må foretas en konkret vurdering for hvert enkelt styremedlem både når det kommer til ansvarsgrunnlag, det økonomiske tapet som søkes erstattet og årsakssammenheng. At ansaret er individuelt medfører også at et styremedlem ikke kan holdes ansvarlig disposisjoner foretatt før vedkommendes inntreden i styret.¹³

Det individuelle ansaret må også sees i sammenheng med skadeserstatningsloven § 5-3, da to eller flere styremedlemmer som har forårsaket samme økonomiske skade hefter solidarisk.¹⁴ Skadelidte står fritt til å velge hvem som skal saksøkes, herunder om

---

¹⁰ Løvdal (2003) side 531

¹¹ LA-2007-37537 jf. Rt. 1930 side 533

¹² Andenæs (2006) side 654

¹³ Løvdal (2003) side 530-531

¹⁴ Løvdal (2003) side 531

erstatningskravet skal rettes mot samtlige i styret eller kun mot ett enkelt eller flere styremedlemmer. Den eller de av medlemmene i styret som saksøkes kan heller ikke kreve seg frifunnet fordi øvrige burde vært saksøkt.¹⁵ Derimot har den eller de som kravet rettes mot anledning til å søke regress hos de øvrige i styret. Solidarisk ansvarlige styremedlemmer kan også trekkes inn i saken av saksøkte, jf. tvisteloven § 15-2.

2.5 Vilkår om tilknytning til styrevervet

For å kunne pålegge erstatningsansvar etter aksjeloven er det et vilkår at den skadevoldende handlingen er utført ”i den nevnte egenskap” av å være styremedlem, jf. § 17-1 første ledd. Ordlyden ble endret ved en revidering av loven, og den tidligere formuleringen var ”under utførelse av sin oppgave”. Dette utgjør riktignok ikke noen realitetsendring.¹⁶ Det ble lagt vekt på at ”tilknytning til den selskapsrettslige egenskap eller funksjon bør være avgjørende ved fastleggingen av ansvaret”.¹⁷ Endringen ble utelukkende foretatt for å klargjøre at det var vedkommendes selskapsrettslige rolle som skulle være avgjørende for om ansvar etter § 17-1 skulle kunne gjøres gjeldende.

Dette kan illustreres ved et enkelt eksempel. Et styremedlem kan holdes erstatningsansvarlig etter § 17-1 for tap vedkommende påfører skadelidte ved en avgjørelse fattet under styrebehandling. Derimot kan kravet ikke anføres under aksjelovens bestemmelse dersom styremedlemmet har forårsaket skade ved å benytte selskapets firmabil i privat sammenheng, da dette ikke har tilknytning til utøvelsen av vedkommendes styreverv. Et slikt krav må da anføres under øvrige erstatningsregler.

---

¹⁵ Aarbakke (1999) side 778

¹⁶ Ot. prp. nr. 55 (2005-2006) side 167

¹⁷ Ot. prp. nr. 55 (2005-2006) side 114

For at styremedlemmet skal kunne holdes erstatningsansvarlig for skade etter § 17-1, må således den uaktsomme handlingen ha blitt utført når skadevolder har opptrådt i egenskap av å være styremedlem.¹⁸

2.6 Årsakssammenheng

Det er klart at også ved erstatningsansvar for styremedlemmer med grunnlag i brudd på handleplikten vil det være krav om årsakssammenheng. Dette følger av ordlyden i § 17-1 første ledd ved at styremedlemmet må ha ”voldt” skadelidte et økonomisk tap.

Det var under arbeidet med aksjeloven fremmet forslag om ansvarsregler uten krav om dokumenterbar årsakssammenheng.¹⁹ Forslaget ble imidlertid forkastet, og alle de alminnelige erstatningsrettslige vilkårene må følgelig være oppfylt for å ilegge erstatningsansvar etter § 17-1.

Det må dermed foreligge en adekvat årsakssammenheng mellom den erstatningsbetingede uaktsomhet styremedlemmet har utvist ved bruddet på handleplikten og det tap som kreves erstattet.²⁰ Dette innebærer et krav om at tapet må stå i påregnelig sammenheng med pliktbruddet, og at det ville vært unngått dersom styremedlemmet hadde opptrådt aktsomt.²¹

2.7 Økonomisk tap

For å kunne pålegges erstatningsansvar må det foreligge et økonomisk konstaterbart tap. Når det gjelder erstatningsansvar på grunnlag av brudd på handleplikten vil de tap som kreves erstattet utgjøre rene formuestap. Rene formuestap kan for eksempel være reduksjon

---

¹⁸ Aarbakke (1999) side 777

¹⁹ Løvdal (2003) side 563 jf. NOU 1992:29 side 37-40

²⁰ Andenæs (2006) side 659 og LE-2011-012856

²¹ Andenæs (2006) side 663

av skadelidtes formue, tapt inntekt eller tap av fordringer, og det er følgelig dette økonomiske tapet som utgjør grunnlaget for erstatningsutmålingen.

2.7.1 Erstatningsrettslig vern

Ved de rene formuestapene oppstilles det ofte et spørsmål om skadelidtes interesser er vernet av erstatningsreglene.²² I utgangspunktet beror hvilke interesser som er vernet derfor på en tolkning av de reglene som er overtrådt.²³ I denne tolkningen vil det være naturlig å se på hvordan reglene er utformet og om de har til hensikt å verne særlige interesser. Ved vedtagelsen av § 17-1 var det bare selskapet som var oppført som skadelidt. Ordlyden per i dag oppstiller ”selskapet, aksjonærer eller andre” som mulige skadelidte. Det ble av departementet ansett som hensiktsmessig at det fremkom klart av ordlyden at flere skadelidte kunne fremme erstatningskrav for brudd på aksjeloven.²⁴

Handleplikten er hovedsakelig utformet med sikte på vern av kreditorenes og aksjonærenes interesser. Når disse etter dagens ordlyd omfattes som mulige skadelidte etter § 17-1, vil dette medføre at deres interesser anses for å ha det nødvendige erstatningsrettslige vern.²⁵

Her bør også nevnes at dersom selskapet tas under konkursbehandling vil konkursboet kunne tre inn i selskapets erstatningskrav, jf. dekningsloven § 2-2, slik at selskapets krav kommer kreditorfellesskapet til gode. Videre vil også konkursbo kunne omfattes av § 17-1 som ”andre”.

---

²² Løvdal (2003) side 532

²³ Løvdal (2003) side 533

²⁴ Ot. prp. nr. 55 (2005-2006) side 113

²⁵ LF-2009-047256

2.7.2 Nettotap

Når det gjelder rene formuestap ovenfor enkeltkreditorer er må det antas at det er skadelidtes nettotap som kan kreves erstattet. Et slikt syn kommer frem blant annet i ”Cox Kommunikasjon” fra Borgarting Lagmannsrett.²⁶ Saken gjaldt erstatningsansvar mot daglig leder og styreleder for å ikke ha benyttet skattetrekksskonto og betalt skattetrekksmidler rettidig når. Selskapets økonomi var så svekket at handleplikten hadde inntrådt. Selv om dommen ikke direkte gjelder brudd på handleplikten, er den interessant da den omhandler styreansvar med grunnlag i brudd på en lovpålagt plikt. De saksøkte hadde prioritert nedbetaling av gammel offentlig gjeld, og statens krav gjaldt den gjeld som var oppstått i deres virkeperiode. Det forelå derfor klar årsakssammenheng. Retten la i sin vurdering vekt på at det var foretatt en netto nedbetaling av offentlig gjeld, slik at det tap staten var påført ved oppbud var mindre enn deres totale fordringer ved styreleders og daglig leders inntreden i selskapet. De saksøkte ble således frikjent fordi retten kom til at staten ikke var påført tap ved deres handlemåte.

Når det gjelder søksmål etter § 17-1 for de rene formuestapene, så må det ved vurderingen av det økonomiske tapet således sees på alle disposisjoner skadevolder har foretatt ovenfor skadelidte. Dette medfører at det kun er det nettotap skadelidte er påført ved skadevolders samlede disposisjoner som kan kreves erstattet.

2.8 Ansvarsgrunnlag

2.8.1 Skyldansvaret generelt

For å kunne ilegge erstatningsansvar for brudd på handleplikten må styremedlemmet ved sin handling ha opptrådt uforsvarlig og uaktsomt.²⁷ Både etter § 17-1 og det alminnelige ulovfestede culpaansvaret er skyldgraden som kreves simpel culpa.²⁸ Det er således klart at

---

²⁶ LB-2010-075338

²⁷ Andenæs (2006) side 654

²⁸ LB-2010-075338

styreansvaret ikke er et objektivt ansvar. Spørsmålet er om styremedlemmet etter alminnelige erstatningsregler har opptrådt ”uforsvarlig og uaktsomt i forhold til det tap som kreves erstattet”.²⁹ Utgangspunktet er situasjonen slik den fremstod på beslutningstidspunktet.³⁰

2.8.2 Handlingsplikten som adferdsnorm

Som nevnt i oppgavens innledning forutsetter ikke erstatningsansvar etter § 17-1 at den skadevoldende handling utgjør et brudd på styrets plikter etter aksjeloven. Derimot må det legges vekt på at det er ”åpenbart at tilsidesettelse av bestemmelser, lov eller vedtekter er et helt sentralt utgangspunkt for vurderingen av om det foreligger en uaktsom skadegjørende handling”.³¹ For styremedlemmer gjelder dette særlig de plikter og oppgaver som pålegges dem gjennom aksjeloven, slik som tilsyns- og forvaltningsplikten, jf. §§ 6-12 og 6-13, og forsvarlig kapitaldekning og handleplikt, jf. §§ 3-4 og 3-5.

I og med at handleplikten er en lovregulert adferdsnorm, er denne det klare utgangspunktet for uaktsomhetsvurderingen. Det må derfor klarlegges hva som ligger i denne adferdsnormen. Dette gjøres i fremstillingens del 3 til 5.

For å unngå unødvendige gjentakelser har jeg valgt å gjøre rede for handlingsnormen først, og dermed utskyte drøftelsen av ansvarsgrunnlaget. Uaktsomhetsvurderingen er i utgangspunktet en helhetsvurdering, men i fremstillingen har jeg valgt å dele denne inn i culpanormens objektive og subjektive side, jf. henholdsvis del 6 og 7. En slik oppdeling kan virke noe kunstig sett ut fra at dette i praksis er en helhetsvurdering. Særlig kommer dette til syne ved bruk av rettspraksis, hvor argumentasjon tilknyttet en side av culpanormen også kan benyttes som argument for en annen side av den. Likevel er denne

---

²⁹ Andenæs (2006) side 425

³⁰ LA-2007-37537 og Andenæs (2006) side 654

³¹ Aarbakke (1999) side 777 og LA-2007-37537

oppdelingen funnet hensiktsmessig for å kunne belyse de ulike elementene i uaktsomhetsvurderingen.

3 Handleplikten – hjemmel, bakgrunn og rettspolitiske hensyn

3.1 Rettslig grunnlag

Handleplikten etter § 3-5 oppstår når egenkapitalen anses ”lavere enn forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten i selskapet” eller ”selskapets egenkapital er blitt mindre enn halvparten av aksjekapitalen”, jf. § 3-5 første ledd. Handleplikten må sees i sammenheng med kravet i § 3-4 om at selskapet til enhver tid skal ha forsvarlig egenkapital.

Når handleplikten har inntrådt har styret plikt til å behandle saken før generalforsamlingen innkalles og styret gir sin redegjørelse og en fremleggelse av forslag til tiltak for å bedre egenkapitalsituasjonen, jf. § 3-5 første ledd. Hvis styret finner at det ikke er grunnlag for slike forslag eller dette ikke er gjennomførbart, skal styret foreslå selskapet avviklet, jf. § 3-5 annet ledd.

3.2 Bakgrunn

3.2.1 Tidligere rettstilstand

Bestemmelsene om forsvarlig egenkapital og handleplikt er nye i forhold til aksjeloven av 1976. Paragraf 3-5 kan sies å avløse aksjeloven av 1976 § 9-6a, men denne gjaldt kun for allmennaksjeselskaper.³²

---

³² Aarbakke (2004) side 184

I den tidligere lovgivningen fantes det ingen generelle krav til aksjeselskapets kapitaldekning.³³ Det forelå heller ingen særskilte krav til selskapets egenkapital når det kom til omfang av og risiko ved virksomheten eller i forhold til aksjekapitalen.³⁴ Det følger av rettspraksis, blant annet i ”Minnor”-dommen som gjaldt erstatningsansvar for styremedlemmer og eierselskaper, at styret også etter aksjeloven av 1976 var forpliktet til å sørge for forsvarlig finansiering av selskapet.³⁵ Derimot var ikke kravene om forsvarlig finansiering direkte knyttet opp mot egenkapitaldekningen før innføringen av aksjeloven av 1997.

Lovfesting av kravet om at selskaper skal ha forsvarlig finansiering til enhver tid ble funnet nødvendig da gjeldende rett ikke ga kreditorene tilstrekkelig vern for deres interesser.³⁶ Det ble ansett som mest hensiktsmessig å knytte de nye pliktene opp til reglene om styrets forvaltning av og tilsyn med virksomheten. Videre ble det ansett som mest effektivt å knytte forsvarligheten opp mot egenkapitaldekningen.

3.2.2 Objektiv eller skjønnsmessig kriterium

Under arbeidet med den nye aksjeloven var det store diskusjoner om det i §§ 3-4 og 3-5 skulle legges opp til et skjønnsmessig eller objektivt kriterium.³⁷ Paragraf 3-5 første ledd oppstiller, slik den ble vedtatt, begge deler. Det skjønnsmessige vilkåret om uforsvarlig lav egenkapital henviser til kravet om forsvarlig egenkapital i § 3-4, hvilket utgjør en rettslig standard.³⁸ Om vilkåret er oppfylt, som det skal beskrives nærmere nedenfor i punkt 4.2, vil dermed bero på en konkret, skjønnsmessig helhetsvurdering.

---

³³ Løvdal (2003) side 472

³⁴ Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 49

³⁵ Rt. 1996 side 742

³⁶ Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 49

³⁷ Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 49 flg.

³⁸ Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 51 og Aarbakke (2004) side 181

Hvorvidt selskapets egenkapital utgjør mindre enn halve aksjekapitalen er derimot et objektivi vilkår som harmonerer med blant annet svensk, dansk og relevant EU-rett.³⁹ Kriteriet ble lagt til grunn da departementet anså dette som det best egnede.⁴⁰ Den tidligere aksjeloven av 1976 bygget på et nordisk samarbeid. Selv om dette samarbeidet ikke ble videreført i aksjeloven av 1997, så er likhetene mellom ny og gammel lovgivning så store at nordisk rett fortsatt er et relevant sammenligningsgrunnlag. Det kan derfor synes naturlig at departementet valgte et objektivi kriterium som var i overensstemmelse med svensk og dansk rett.

3.3 Rettspolitiske hensyn

De to viktigste rettspolitiske hensynene bak innføringen av kravet om forsvarlig egenkapital og handleplikten var vern av kreditorenes og aksjonærenes interesser. Dette er to grupper som begge har stor interesse i at selskapets økonomi skal være så sterk som mulig. Kreditorene foretrekker at selskapet har et godt kapitalgrunnlag slik at de har dekning for sine krav. Aksjonærene ønsker avkastning på de investeringer de har gjort i selskapet.

Når selskapets økonomi er god og egenkapitalen er forsvarlig, vil normalt kreditorene ha dekningsgrunnlag for deres krav mot selskapet.⁴¹ Det foreligger dermed få interessen motsetninger mellom gruppene som er tenkt vernet av §§ 3-4 og 3-5. Når selskapets egenkapitaldekning blir uforsvarlig lav, kan det derimot oppstå store motsetninger mellom aksjonærenes og kreditorenes interesser. Med tanke på ansvarsbegrensningen i § 1-2 så vil aksjonærene normalt ikke ha til motivasjon å verne kreditorene mot tap.⁴² Av den grunn er det nettopp i disse situasjoner at hensynet til vernet av kreditorene blir spesielt fremtredende.

---

³⁹ Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 53

⁴⁰ Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 53

⁴¹ NOU 1996:3 side 38

⁴² Løvdal (2003) side 474

3.3.1 Vern av kreditors interesser

Det viktigste rettspolitiske hensynet bak handleplikten er å styrke kreditorvernet.⁴³

Selskapskapitalen er, som nevnt, i utgangspunktet kreditorenes eneste dekningsgrunnlag for deres krav. Det er derfor i kreditorenes interesse at kapitalgrunnlaget til enhver tid er tilstrekkelig til å dekke alle selskapets økonomiske forpliktelser.⁴⁴

Selskaper med svekket økonomi kan påføre kreditorene tap eller økt tap ved fortsatt drift.⁴⁵ Aksjelovutvalget fant det derfor nødvendig å fremme forslag om en særskilt aktivitetsplikt for styret.⁴⁶ Hovedformålet med bestemmelsen er å gi ”en påminnelse og oppfordring til å foreta en fortløpende vurdering av selskapets økonomiske stilling, og til å iverksette nødvendige tiltak”.⁴⁷ Aktivitetsplikten er hovedsakelig tiltenkt slik at kreditorene skal sikres at virksomhetens økonomi blir tilstrekkelig vurdert av selskapets ledelse og at nødvendige grep for bedring foretas, slik at drift av selskapet ikke vil foregå for kreditorenes regning.

Bakgrunnen for handleplikten er således en skjerping av styrets ansvar når selskapet ikke lenger befinner seg i en økonomisk normalsituasjon, det vil si at når økonomien er så svekket at risikoen for økonomisk krise og/eller konkurs er reell.⁴⁸ Dette medfører en aktivitetsplikt som inntreffer før selskapets egenkapital er tapt og det foreligger oppbudsplikt.

---

⁴³ Ot. prp. nr. 36 (1993-1994) side 67

⁴⁴ NOU 1996:3 side 38

⁴⁵ NOU 1996:3 side 49

⁴⁶ Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 29

⁴⁷ Ot. prp. nr. 36 (1993-1994) side 68, Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 51, Ot. prp. nr. 55 (2005-2006) side 17

⁴⁸ NOU 1996:3 side 146 og Aarbakke (2004) side 184

3.3.2 Vern av aksjonærenes interesser

Det er på det rene at §§ 3-4 og 3-5 også verner aksjonærenes interesser. Bestemmelsene fører til at selskapets ledelse påvirkes til å drifte virksomheten på en god måte som tar sikte på å gi aksjonærene avkastning på deres investeringer.⁴⁹ Det følger av § 6-12 at forvaltningen av selskapet ligger hos styret. Gjennom kravet til kapitaldekningen og handleplikten sikres aksjonærene at styret forvalter deres investeringer på en forsvarlig måte og at styret aktiviseres når økonomien i selskapet svikter.

En av pliktene styret pålegges under handleplikten å varsle generalforsamlingen, jf. § 3-5 førstes ledd tredje punktum. Dette medfører at generalforsamlingen vil bli informert om en eventuell negativ utvikling. I og med at aksjonærene utøver sin øverste myndighet i selskapet gjennom generalforsamlingen, jf. § 5-1 første ledd, vil de således sikres informasjon om utviklingen, samt ha påvirkningsmulighet for den videre drift når selskapet ikke lenger befinner seg i en økonomisk normalsituasjon.

3.3.3 Interessemotsetninger

Når selskapets egenkapital er forsvarlig har kreditorene normalt dekningsgrunnlag for sine krav, og aksjonærene ser muligheter for avkastning på sine investeringer. Det er da få motsetninger mellom deres interesser. En forskjell som kan forekomme er at aksjonærene på den ene side ofte vil ha et ønske om å ta ut utbytte, jf. aksjeloven kapittel 8, mens det vil være i kreditorenes interesse at avkastningen beholdes i selskapet for å kunne styrke den opptjente egenkapitalen.

Når egenkapitaldekningen svekkes til å bli uforsvarlig, vil interessemotsetningene mellom kreditorer og aksjonærer kunne virke særlig sterke.⁵⁰ Det kan blant annet være ved avgjørelsen av om selskapet skal fortsette sin virksomhet eller begjæres avvirket, ved

---

⁴⁹ Løvdal (2003) side 474

⁵⁰ Løvdal (2003) side 474

vurderingen av eventuell omlegging av driften eller ved eventuelle behov for ytterligere kapitaltilførsel til selskapet.⁵¹

Det er flere årsaker til disse motsetningene. Aksjonærene vil ofte ha en interesse i at selskapet fortsetter sin drift eller foretar omlegginger for derved å forsøke å snu den negative utviklingen slik at virksomheten igjen kan gi positiv avkastning. Hvis selskapets økonomi er så svekket at egenkapitalen anses som tapt, vil ikke aksjonærene påføres ytterligere tap ved å drifte virksomheten videre eller foreta kostbare omlegginger. Kreditorne vil på den annen side ofte være bedre tjent med avvikling i slike situasjoner, da en videre drift kan medføre tap eller økt tap for kreditorfellesskapet hvis denne driften skjer for deres regning. Kreditorenes interesser ved fortsatt drift eller store omlegginger vil derfor tilsi et ønske om ytterligere innskudd av frisk kapital fra for eksempel selskapets aksjonærer. Aksjonærene igjen kan ofte ha motforestillinger mot slike ytterligere investeringer i virksomheten når økonomien er svekket.

Aktivitetsplikten for styret som følger etter innføringen av § 3-5 medfører dermed ytterligere vern for kreditorne. Selskapet er forpliktet til å ha en egenkapital som anses som forsvarlig ut i fra omfanget av og risikoen ved virksomheten, og styret pålegges plikter når egenkapitaldekningen svekkes. Kreditorne har således en sikkerhet mot at selskaper med negativ økonomisk utvikling fortsetter en uendret drift for deres regning. Styrets plikter er i all hovedsak begrenset til å vurdere egenkapitaldekningen og fremme forslag til tiltak for generalforsamlingen. Aksjonærenes interesser er således ivaretatt ved at det er generalforsamlingen som vedtar eller forkaster de forslagene styret fremlegger.⁵² Paragrafene 3-4 og 3-5 utgjør derfor et kompromiss mellom vernet av kreditorenes og aksjonærenes interesser i selskapskapitalen.

---

⁵¹ Løvdal (2003) side 474, jf. Ot. prp. nr.23 (1996-1997) side 29

⁵² Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 53

4 Aksjeloven §§ 3-4 og 3-5

4.1 Forholdet mellom §§ 3-4 og 3-5

Både begrepet egenkapital og forsvarlighetsvurderingen i § 3-5 må sees i sammenheng med § 3-4.⁵³ Både §§ 3-4 og 3-5 omhandler krav til selskapets egenkapitaldekning.

Paragraf 3-4 retter seg mot selskapet generelt, og kan således medføre plikter for daglig leder så vel som styret, generalforsamling, bedriftsforsamling og revisor.⁵⁴ Bestemmelsen er vagt formulert, så disse pliktene kan ikke leses direkte ut av ordlyden. Paragraf 3-4 oppstiller et krav om forsvarlig egenkapital til en hver tid. Dette må imidlertid sees i sammenheng med § 6-12, som legger selskapets forvaltning inn under styrets myndighetsområde, og § 6-13 om styrets tilsynsplikt med den daglige ledelse og virksomheten for øvrig. Således ligger det under styrets ansvarsområde å føre tilsyn med og sørge for at selskapet forvaltes på en måte som sikrer at virksomheten til enhver tid har forsvarlig egenkapital.⁵⁵

At styret etter § 3-4 plikter å foreta en fortløpende vurdering av selskapets økonomi følger av ordlyden ”til enhver tid”.⁵⁶ I forbindelse med årsregnskapet vil det være naturlig at styret foretar en slik vurdering, men hvor vidt dette er tilstrekkelig vil bero på omstendighetene. Bestemmelsen tar således sikte på at styrets forvaltning foregår på en måte som sikrer både aksjonærenes og kreditorenes interesser.⁵⁷

Etter § 3-5 har styret særskilte plikter i de tilfeller hvor egenkapitaldekningen svekkes til å være uforsvarlig lav eller under halve aksjekapitalen. Brudd på handleplikten vil derfor også medføre brudd på styrets plikter etter § 3-4. Paragraf 3-4 kan anses for å ha en

---

⁵³ Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 54

⁵⁴ Løvdal (2003) side 473

⁵⁵ Løvdal (2003) side 501

⁵⁶ Aarbakke (2004) side 183

⁵⁷ Løvdal (2003) side 501

preventiv effekt i og med at den tar sikte på å forhindre at selskapets egenkapital blir uforsvarlig lav, mens § 3-5 er gjenopprettende ved at det pålegger styret plikter til å forbedre egenkapitaldekningen når denne rent faktisk har blitt lavere enn forsvarlig.⁵⁸ Dette medfører at bestemmelsene utfyller hverandre ved at § 3-4 gjelder den generelle økonomiske forvaltningen av selskapet, mens § 3-5 pålegger en særskilt aktivitetsplikt når økonomien svekkes.

4.2 Forsvarlig egenkapital

4.2.1 Begrepet egenkapital

Forståelsen av begrepet egenkapital er viktig for å fastlegge rekkevidden av §§ 3-4 og 3-5. Det foreligger ingen legaldefinisjon av begrepet egenkapital, men en enkel regnskapsmessig forståelse tilsier at egenkapitalen utgjør eiendeler fratrukket gjeld.⁵⁹

Paragraf 3-4 og 3-5 gir heller ingen videre forklaring av hvordan begrepet skal forstås. Det er uttrykt i forarbeidene at ved fastlegging av egenkapitalen skal det etter begge bestemmelser tas utgangspunkt i selskapets reelle egenkapital og ikke den balanseførte.⁶⁰ Ved fastsettelsen av den reelle egenkapitalen skal det foretas en helhetsvurdering av virksomhetens samlede kapitalgrunnlag.⁶¹ Dette utgjør en forskjell fra § 8-1, som gjelder selskapets adgang til utdeling av utbytte, hvor utgangspunktet er at den ”regnskapsmessige frie egenkapital” skal legges til grunn.⁶² Et annet spørsmål er om § 3-4 også sette skranker for adgangen til utdeling av utbytte, men denne vurderingen ligger utenfor oppgavens tema.⁶³

---

⁵⁸ Løvdal (2003) side 474

⁵⁹ Aarbakke (2004) side 169-170

⁶⁰ Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 49 flg. og Ot. prp. nr. 55 (2005-2006) side 19

⁶¹ NOU 1996:3 side 102

⁶² Aarbakke (2004) side 182

⁶³ Aarbakke (2004) side 182

4.2.1.1 Fastsettelse av virksomhetens reelle egenkapital

Ved fastsettelse av den reelle egenkapitalen vil det være naturlig å ta utgangspunkt i verdivurderingsreglene i regnskapsloven kapittel 5.⁶⁴ Styret er likevel ikke utelukkende bundet til de regler og prinsipper som følges ved bokføringen.⁶⁵ For å finne den reelle egenkapitalen må det benyttes vurderingskriterier som viser selskapets faktiske økonomiske situasjon. Det medfører at må det gjøres tillegg for merverdier i selskapet som ikke er ført eller kan føres i regnskapet.⁶⁶ Slike merverdier kan for eksempel utgjøre skjulte reserver i selskapet som ikke kommer frem av regnskapet på grunn av feil klassifisering, at verdifastsettelsen av eiendeler har vært uriktig eller at det foreligger overraskelsestilbud fra et annet selskap.⁶⁷ Videre må det skal gjøres fradrag for alle økonomiske forpliktelser, da selskapet for eksempel kan ha påtatt seg kausjonsansvar eller lignende som ikke fremkommer av den balanseførte gjelden. Det skal også tas tilstrekkelig hensyn til lånekapital og den likviditetsbelastningen denne representerer.⁶⁸ Dette medfører at en fastlegging av virksomhetens reelle egenkapital er mer en likviditetsvurdering enn en soliditetsvurdering.⁶⁹

Det kan medføre vanskeligheter å fastslå den reelle egenkapitalen, særlig i de tilfeller hvor økonomien er svekket og man må vurdere hvor vidt selskapets drift skal fortsette eller om virksomheten skal avvikles. Selskapsledelsens vurderinger av økonomien kan fort bli preget av deres optimisme eller håp knyttet til virksomhetens fremtid. Departementet uttaler i forarbeidene til aksjeloven at hvis selskapet antar at den reelle egenkapitalen

---

⁶⁴ Løvdal (2003) side 478

⁶⁵ Løvdal (2003) side 484

⁶⁶ Andenæs (2006) side 418

⁶⁷ Aarbakke (2004) side 182 og Løvdal (2003) side 483

⁶⁸ Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 54

⁶⁹ Løvdal (2003) side 496

overstiger den balanseførte, ”må dette ha grunnlag i en forsvarlig vurdering”.⁷⁰ Videre bemerker departementet i samme avsnitt at dersom selskapet er i tvil om den reelle egenkapitalen, skal styret forholde seg til ”de (lavere) balanseførte verdiene”.

Etter innføringen av §§ 3-4 og 3-5 har det blitt vurdert hvor vidt egenkapitalbegrepet burde klargjøres i lovteksten. I forbindelse med endringene av aksjeloven ble det derimot vist til at en presisering med henvisning til balanseført og reell egenkapital ville kunne ”bidra til å skjule den helhetsvurdering som må foretas”.⁷¹ Det er således denne helhetsvurdering av virksomhetens økonomi som skal utgjøre utgangspunktet for forsvarlighetsvurderingen. Totalt sett vil dette gi et mer solid og reelt bilde av selskapets faktiske kapitaldekning enn om et bare tas utgangspunkt i den balanseførte egenkapitalen, og således vil det gi en realistisk oversikt over hvor vidt selskapet i nærliggende fremtid vil evne å innfri sine økonomiske forpliktelser rettidig.⁷² Selskapets ledelse får anledning til å ta hensyn til verdier som ikke kommer frem av den balanseførte egenkapitalen, og kreditorene er sikret at det tas tilstrekkelig hensyn til alle økonomiske forpliktelser virksomheten har.

4.2.2 Forutsetning om fortsatt drift eller avvikling

Det fremkommer ikke i §§ 3-4 og 3-5 hvilke forutsetninger som skal legges til grunn for vurderingen av verdiene i selskapet. Dette er nærmere spesifisert i lovens forarbeider.

Kravet om forsvarlig egenkapital skal vurderes ut fra en forutsetning om fortsatt drift av selskapet, så fremt dette fremstår som ”mest sannsynlig”.⁷³ Dersom fortsatt drift ikke anses som ”mest sannsynlig”, skal egenkapitalen vurderes under en forutsetning om avvikling. Hvilken forutsetning som legges til grunn er av betydning da det kan være store differanser mellom selskapets verdi under forutsetningen om videre drift og den verdi selskapet har

---

⁷⁰ Ot.prp. nr. 23 (1996-1997) side 52 og Ot. prp. nr. 55 (2005-2006) side 19

⁷¹ Ot. prp. nr. 55 (2005-2006) side 20

⁷² Løvdal (2003) side 496

⁷³ Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 52

hvis det vurderes avviklet.⁷⁴ Hvis verdifastsettelsen skal skje under forutsetning om avvikling, skal den mulige verdi ved realisasjon av virksomhetens eiendeler legges til grunn. Dette kan resultere i at selskapets verdier fremstår som betydelig lavere enn ved forutsetningen om fortsatt drift.

4.2.2.1 Forholdet til regnskapsloven

Forutsetningen har likheter med prinsippene for utforming av årsregnskapet hvor det skal tas utgangspunkt i fortsatt drift så fremt avvikling ikke fremstår som sannsynlig, jf. regnskapsloven § 4-5. Det følger også av forarbeidene til aksjeloven at uttalelsen til departementet om forutsetning for videre drift er bygget på daværende forslag til ny regnskapslov.⁷⁵

Forarbeidene til regnskapsloven hadde ved vedtagelsen av aksjeloven likelydende ordformulering som den som fremkommer av forarbeidene til aksjeloven.

Regnskapslovutvalgets opprinnelige lovforslag om ”mest sannsynlig” ble ansett som for strengt av departementet, og ordlyden i regnskapsloven § 4-5 ble endret til ”sannsynlig”.⁷⁶ Dette medfører at det etter regnskapsloven § 4-5 skal legges til grunn en forutsetning om fortsatt drift ”så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet”.⁷⁷

Den nye regnskapsloven var under bearbeiding ved vedtagelsen av aksjeloven, men det vil ha formodningen mot seg å tro at det skal legges til grunn en strengere sannsynlighetsvurdering etter aksjeloven enn etter regnskapsloven. Den konkrete henvisningen i aksjelovens forarbeider til den nye regnskapslovens forarbeider medfører at det må antas at sannsynlighetskravet i ”fortsett drift”-vurderingen skal være den samme selv om ordlyden i regnskapsloven ble endret.

---

⁷⁴ Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 51

⁷⁵ Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 52

⁷⁶ Løvdal (2003) side 482

⁷⁷ Ot. prp. nr. 42 (1997-1998) side 103

4.2.2.2 Tidsperspektiv for "fortsatt drift"-vurderingen

Hvor sannsynlig fortsatt drift er for den konkrete virksomheten, vil også variere med hvilket tidsperspektiv som legges til grunn. Dette er ikke klargjort verken i forarbeidene til aksjeloven eller regnskapsloven. Det må derfor antas at forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn så lenge selskapet ikke har til hensikt å avvikle, eller så lenge det foreligger "realistiske alternativer til avvikling i overskuelig fremtid".⁷⁸

4.2.3 Forsvarlighetsvurderingen

4.2.3.1 Rettslig standard

Begrepet "forsvarlig egenkapital" utgjør som nevnt en rettslig standard, hvilket betyr at hva som anses som forsvarlig kan og vil forandre seg over tid.⁷⁹ Det er i forarbeidene lagt opp til at denne rettslige standarden må utvikle seg gjennom rettspraksis.⁸⁰

Vurderingen av om selskapet har forsvarlig egenkapital blir derfor en konkret og skjønnsmessig helhetsvurdering av selskapets samlede kapitalgrunnlag.⁸¹ Dette samsvarer med bestemmelsens formål da forsvarligheten skal knyttes opp til risikoen ved og omfanget av virksomheten.⁸² At den samlede helhetsvurderingen må bli skjønnsmessig er naturlig sett ut fra at kapitalbehovet, og dermed også kreditorenes behov for vern av deres interesser, vil variere med nettopp omfanget av virksomheten og hvilken risiko virksomheten medfører.

---

⁷⁸ Løvdal (2003) side 483

⁷⁹ Løvdal (2003) side 495

⁸⁰ Ot. prp. nr. 55 (2005-2006) side 18

⁸¹ Andenæs (2006) side 419

⁸² Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 52

4.2.3.2 Egenkapital og virksomhet

Egenkapitalen og virksomheten er de to elementene som står sentralt i forsvarlighetsvurderingen. I forarbeidene ble det vurdert hvor vidt det var virksomheten som skulle vurderes opp mot egenkapitalen, eller om egenkapitalen måtte tilpasses virksomheten.⁸³ Å fastsette i loven at virksomheten ved uforsvarlig egenkapitaldekning må tilpasses egenkapitalen vil kunne oppfattes som en plikt for styret til å redusere omfanget av virksomheten. Videre ville en fastsettelse av at egenkapitalen må tilpasses omfanget av virksomheten kunne oppfattes som en plikt til innskudd av kapital. Sistnevnte vil gripe inn i aksjonærenes bestemmelsesrett om størrelsen på de kapitalinnskudd som skal tilføres selskapet og medføre et brudd på et grunnleggende aksjerettslig prinsipp.⁸⁴

Det ble i lovgivningen ikke fastsatt konkret om virksomheten må tilpasses egenkapitalen eller motsatt. Dette ble av departementet heller ikke ansett som problematisk. Det ble lagt vekt på at det vil være en forretningsmessig vurdering hvorvidt selskapet ønsker å redusere omfanget av og risikoen ved virksomheten eller å tilføre selskapet ytterligere kapital.⁸⁵

4.2.3.3 Risikoeksponering

Ved at det stilles krav om at egenkapitalen skal være tilpasset risikoeksponering, så medfører dette at selskaper med risikoutsatt virksomhet har behov for større kapitaldekning enn andre for at den reelle egenkapitalen skal anses som forsvarlig.⁸⁶ Dette er fordi risiko knyttet til for eksempel uventede, større svingninger i markedet vil føre til at virksomheten har et større kapitalbehov enn andre selskaper som ikke utsettes for samme risiko.⁸⁷ I vurderingen av risikoeksponering vil det også være naturlig å vurdere selskapets

---

⁸³ Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 51

⁸⁴ Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 50

⁸⁵ Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 51

⁸⁶ NOU 1992:29 side 102 og side 146

⁸⁷ Aarbakke (2004) side 183

forsikringsdekninger.⁸⁸ Dette fordi forsikringer til en viss grad kan nøytralisere den risiko virksomheten er utsatt for slik at kreditorene likevel oppnår tilstrekkelig vern for deres interesser.

4.2.3.4 Virksomhetens omfang

Virksomhetens omfang er også av betydning ved forsvarlighetsvurderingen av kapitaldekningen. Selskaper med omfattende virksomhet vil ha et betydelig større kapitalbehov for at egenkapitaldekningen skal anses som forsvarlig enn selskaper av mindre omfang. Dette skyldes blant annet at antall fordringer og størrelsen på lån ofte vil vokse tilsvarende økningen av omfanget av virksomheten. Videre er omfanget av betydning fordi en eventuell utvidelse av virksomheten vil kunne medføre et behov for å styrke egenkapitaldekningen.⁸⁹ Et vilkår om at egenkapitaldekningen skal være forsvarlig sett i forhold til virksomhetens omfang er derfor nødvendig for å gi kreditorene tilfredsstillende vern.

4.2.3.5 Forsvarlighetsvurdering når egenkapitalen utgjør mindre enn halve aksjekapitalen

Når det gjelder de tilfeller der selskapets reelle egenkapital er lavere enn halve aksjekapitalen, kommer det derimot til uttrykk i forarbeidene at det ikke er ”rom for en helhetsvurdering av om selskapets kapitalgrunnlag generelt fremstår som forsvarlig”.⁹⁰ Vilkåret utgjør således et objektivt kriterium. Styret er da uansett forpliktet til å innkalle generalforsamlingen og redegjøre for egenkapitalsituasjonen, jf. § 3-5 første ledd. Derimot kan styret legge vekt på en slik helhetsvurdering i sin redegjørelse og sine forslag til generalforsamlingen.⁹¹

---

⁸⁸ Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 52

⁸⁹ Aarbakke (2004) side 183

⁹⁰ Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 54-55

⁹¹ Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 55

Det oppstår derimot særskilte spørsmål om styrets plikt til å fremme forslag til tiltak for de tilfeller der egenkapitalen objektivt sett utgjør mindre enn halve aksjekapitalen, men som etter en helhetsvurdering likevel fremstår som forsvarlig. Disse spørsmålene vil bli drøftet i punkt 5.2.5.

5 Når handleplikten inntreer og dens nærmere innhold

5.1 Når handleplikten inntreer

En viktig problemstilling er om handleplikten etter § 3-5 inntreer når den reelle egenkapitalen rent faktisk er uforsvarlig lav eller utgjør mindre enn halve aksjekapitalen, eller om bestemmelsen oppstiller et vilkår om at styret må ha eller burde ha kjennskap til den svekkede egenkapitalsituasjonen.

Et synspunkt er at utgangspunktet er en objektiv vurdering, men at dette tidspunkt ikke kan legges til grunn dersom styret ikke kan bebreides for manglende informasjon om selskapets reelle egenkapitaldekning.⁹² Dette kan sees i sammenheng med forarbeidene hvor det uttales:

”Dersom selskapets egenkapital etter det siste årsregnskapet er tilfredsstillende og det heller ikke i løpet av året inntreffer forhold som kan antas å ha vesentlig betydning for selskapets egenkapital, er det selvsagt ikke nødvendig for styret å foreta hyppige kontroller av egenkapitalen.”⁹³

---

⁹² Andenæs (2006) side 422

⁹³ Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 55

Dette er ikke problematisk hvis man ser regelsettene i sammenheng. Lovgivers intensjon er å styrke kreditorvernet og gjøre det lettere å vinne frem med erstatningssøksmål mot styret. Selv om styret rent objektivt befinner seg under handleplikt, vil det ikke være utvist erstatningsbetingende uaktsomhet dersom de enkelte styremedlemmer ikke kan klandres for å ikke inneha informasjon om dette.

Ordlyden i § 3-5 er derimot nøytral, og det er lite som gir holdepunkter for en subjektiv vurdering av styrets kunnskap. Ved vurderingen av om det skal legges til grunn et kunnskapskrav hos styremedlemmene, må det også tas hensyn til sammenhengen med styrets ordinære tilsynsplikt med virksomheten, jf. § 6-13, som er nært knyttet sammen med styrets forsvarlige forvaltning av selskapet, jf. §§ 3-4 og 6-12. Manglende kunnskap hos styret om den svekkede egenkapitalsituasjonen, kan derfor utgjøre brudd på disse pliktene.

Det må derfor antas at det skal legges til grunn at handleplikten inntreffer når det lar seg konstatere at egenkapitalen ble uforsvarlig lav eller den faktisk ble lavere enn halve aksjekapitalen.⁹⁴ Utgangspunktet blir dermed en objektiv vurdering.⁹⁵ Det er også på det rene at handleplikten inntreffer før selskapets egenkapitaldekning er så uforsvarlig at det foreligger plikt til å begjære oppbud etter straffeloven § 284.⁹⁶ Å ta utgangspunkt i den objektive vurderingen vil også ha de beste intensjoner for seg med tanke på hensynet bak innføringen av handleplikten hva gjelder vern av kreditors interesser. Et uvitende styre kan således ikke gå fri av handleplikten.

5.1.1 Fastsettelse av når handleplikten inntrådte i praksis

I praksis vil tidspunktet for når egenkapitalen rent faktisk ble uforsvarlig lav vanskelig la seg tidfeste, og det tas derfor som regel utgangspunkt i det tidspunkt det med sikkerhet kan

---

⁹⁴ Andenæs (2006) side 422 og Løvdal (2003) side 504

⁹⁵ LA-2007-37537

⁹⁶ LA-2007-37537

fastsettes at egenkapitalen anses som tapt. Dette fordi det i ettertid er vanskelig å fastslå det konkrete tidspunkt uten omfattende tids- og ressursbruk. Tidspunktet for når egenkapitalen ble ansett som tapt legges blant annet til grunn i ”Bømmeløy Hotell drift”, som gjaldt konkursboets erstatningskrav mot styrets medlemmer.⁹⁷

For de tilfeller at egenkapitalen utgjør mindre enn halve aksjekapitalen vil tidfestingen være praktisk enklere da det er to konkrete størrelser som skal vurderes opp mot hverandre. Utgangspunktet må derfor være at handleplikten inntreffer når det objektive vilkåret reelt sett er oppfylt. Derimot vil det for disse tilfeller, som nevnt, være særskilte spørsmål knyttet til hvilke plikter styret har i handlepliktsituasjonen. I praksis vil dog de fleste erstatningssøksmål som anlegges gjelde selskaper hvor begge vilkår knyttet til egenkapitaldekningen er innfridd, jf. punkt 6.2, slik at det også i disse tilfeller som regel blir tidspunktet for når egenkapitalen anses som tapt som legges til grunn.

5.1.2 Bortfall av handleplikten

Det er klart at så lenge egenkapitalen er uforsvarlig lav eller utgjør mindre enn halve aksjekapitalen så gjør handleplikten seg gjeldende. Dette følger av ordlyden i § 3-5 og hensynene bak innføringen av handleplikten. Styret har i denne perioden plikt til å kontinuerlig vurdere selskapets økonomiske utvikling og de tiltak som er nødvendig for å bedre egenkapitalsituasjonen.

Hvis selskapets økonomi bedres slik at vilkårene i § 3-5 ikke lenger er til stede, er det også klart at handleplikten for styret opphører.⁹⁸ Det vil si at hvis selskapets egenkapitaldekning igjen blir forsvarlig og utgjør mer enn halve aksjekapitalen, er det ikke lenger grunnlag for den lovpålagte handleplikten. Det kan derimot tenkes at styret i etterkant av en handlepliktsituasjon har en skjerpet tilsynsplikt.

---

⁹⁷ RG 2007 side 1625, se også LE-2009-097686

⁹⁸ Løvdal (2003) side 505

5.2 Styrets plikter

Kort sagt innebærer handleplikten at styret har en plikt til å ta den svekkede økonomiske situasjonen opp til behandling og informere generalforsamlingen, samt vurdere og foreslå tiltak for å avhjelpe situasjonen, jf. § 3-5 første ledd. Slike tiltak kan for eksempel være innskudd av frisk kapital, reforhandling av låneavtaler eller salg av deler av virksomheten. Dersom styret skulle komme frem til at tiltak ikke er gjennomførbare eller realistiske, skal styret foreslå selskapet oppløst, jf. § 3-5 annet ledd.

Som påpekt av retten i ”Bømmeløy Hotell drift” har ikke styret selv noen plikt til å gjøre innskudd av kapital i selskapet, men styret plikter å fremme forslag om nødvendige tiltak som igjen vil gi selskapet en ”tilfredsstillende egenkapitaldekning”.⁹⁹

5.2.1 Styrets saksbehandlingsplikt

Styret har etter § 3-5 en plikt til å ”straks” behandle saken dersom handleplikten har inntrådt. I denne plikten må det legges til grunn at styret omgående må foreta en forsvarlig saksbehandling vedrørende selskapets økonomiske situasjon.

5.2.1.1 Betryggende saksbehandling

Plikten til behandling av saken påhviler hvert enkelt styremedlem.¹⁰⁰ Det vil med andre ord si at dersom selskapets egenkapital er uforsvarlig eller under halve aksjekapitalen, har hvert enkelt styremedlem plikt til å kreve at saken behandles av styret, jf. § 6-20 annet ledd.

Reglene for styrets formelle saksbehandling fremgår av aksjeloven kapittel 6 II, og styrets behandling under handleplikten må være i samsvar med dette. Styret er nødt til å foreta en slik behandling at kravene til betryggende saksbehandling er tilfredsstillende.¹⁰¹

---

⁹⁹ RG 2007 side 1625

¹⁰⁰ Løvdal (2003) side 505

¹⁰¹ Løvdal (2003) side 506-507

Når det gjøres rede for erstatningsansvaret nedenfor, vil det belyses at det er nettopp i styrets behandling av saken det ofte avgjøres hvorvidt styret kan pålegges erstatningsansvar. Det finnes en rekke eksempler fra rettspraksis på at styret står relativt fritt med tanke på hvilke forretningsmessige avgjørelser som tas, så lenge styrebehandlingen viser at de er tatt på et forsvarlig grunnlag. Av den grunn er det ikke bare selskapets aksjonærer og kreditorer som har interesse av at styret behandler saken på en betryggende måte, men de enkelte styremedlemmene har egeninteresse i denne behandlingen.

5.2.1.2 Hva som må behandles i styret

Hva styrebehandlingen må inneholde for å anses som betryggende består av en rekke momenter. Det er for det første klart at styret må foreta en gjennomgang av selskapets økonomiske situasjon. Det kommer ikke frem av forarbeidene hvor grundig denne gjennomgangen må være eller det nærmere innholdet av den.¹⁰² Derimot må gjennomgangen i det minste være så solid at selskapets styre får et korrekt grunnlag til å vurdere den faktiske økonomiske situasjonen og hvilke forslag til tiltak som skal fremlegges for generalforsamlingen. I tillegg må gjennomgangen være så grundig at generalforsamlingen har et riktig og godt grunnlag for å kunne sette seg inn i selskapets økonomi og til å fatte sine vedtak.

I gjennomgangen av virksomhetens egenkapitaldekning må også styret vurdere selskapets fremtidsutsikter. At en slik vurdering må gjøres kommer frem av både fastsettelsen av den reelle egenkapitalen på grunn av ”fortsatt drift”-vurderingen, og i § 3-5 annet ledd som konkret fastslår at styret skal foreslå selskapet oppløst dersom det ikke foreligger grunnlag til tiltak for å bedre den økonomiske situasjonen. Selskapets fremtidsutsikter må vurderes på et objektivt grunnlag. Dette innebærer at styret må fastslå om økonomien er god nok til å kunne opprettholde driften uten at dette gjøres for kreditorenes regning, og om det er grunn til å tro at egenkapitalen igjen kan bedres i slik at handleplikten bortfaller.

---

¹⁰² Løvdal (2003) side 506

Det følger videre av ordlyden i § 3-5 at styret skal fremme forslag til tiltak for generalforsamlingen. I vurderingen av hvilke forslag til tiltak som skal fremmes, vil det normalt også bli foretatt en vurdering av årsaken til de økonomiske problemene. Dette vil i alle fall utgjøre et naturlig bedriftsøkonomisk utgangspunkt, da det som regel vil være essensielt å eliminere problemenes årsak for å unngå å på ny havne i samme negative økonomiske utvikling.

Det vil også være naturlig for styret å legge en strategi for å få hevet selskapets egenkapital til et forsvarlig nivå.¹⁰³ Dette vil i de fleste tilfeller være en del av de forslagene til tiltak som styret er pliktet til å legge frem for generalforsamlingen. Som det skal gås nærmere inn på nedenfor i punkt 5.2.3, så må styrets forslag til tiltak være tilstrekkelig reelle og konkrete til at en bedring av den økonomiske situasjonen er oppnåelig. Styrebehandlingen må derfor også innebære en planlegging av en strategi for bedring av egenkapitalsituasjonen og oppfølgingen av denne underveis.

5.2.2 Styrets innkallelses- og redegjørelsesplikt

Når handleplikten har oppstått har styret en plikt til å innkalle generalforsamlingen og gi en redegjørelse ”innen rimelig tid”, jf. § 3-5 første ledd tredje punktum. Hva som utgjør rimelig tid vil bero på en konkret vurdering, men styret må i det minste innrømmes tilstrekkelig tid til å sette seg inn i den økonomiske situasjonen og til å vurdere hvilke tiltak som er relevante å foreslå for generalforsamlingen ved fremleggelsen.¹⁰⁴

Dersom styret innenfor rammene av egen kompetanse kan iverksette tiltak som vil bedre egenkapitaldekningen slik at handleplikten kommer til opphør innen innkallelsesfristen, vil det trolig ikke være behov for å innkalle og redegjøre for generalforsamlingen. Fristen

---

¹⁰³ Løvdal (2003) side 507

¹⁰⁴ NOU 1996:3 side 146

oppstiller dermed en ramme for hvor lenge styret kan unnlate å informere generalforsamlingen dersom økonomien er så svekket at styret ikke selv kan løse dette.¹⁰⁵

5.2.3 Styrets plikt til å fremme forslag til tiltak

Styret har også en plikt til å fremme forslag til tiltak for generalforsamlingen. Tiltakene som foreslås må ta sikte på å forbedre selskapets økonomi i en slik grad at forsvarlig egenkapital igjen oppnås. Hvilke tiltak som er aktuelle å foreslå, vil være avhengig av hvor svekket økonomien i selskapet er og ”hvilken egenkapitaldekning tiltakene må resultere i”.¹⁰⁶

Forslagene styret fremsetter må gå ut på reelle og konkrete tiltak. Forslag om en videre og uendret drift av virksomheten vil således ikke være å anse som tiltak i juridisk forstand.¹⁰⁷ Dette syn kommer også frem i ”Bømmeløy Hotell drift”.¹⁰⁸ Retten fant i nevnte dom at styrets forslag om å fortsette driften på grunnlag av økende omsetning og forestående høysesong ikke var å anse som tilfredsstillende tiltak sett i henhold til handleplikten. Retten påpekte at det ikke var tilstrekkelig gjort rede for hvilke forslag til tiltak styret hadde fremmet foruten å øke inntjeningen og redusere kostnadene. Dette innebærer også et krav om at de tiltakene som foreslås må være egnet til å bedre egenkapitaldekningen i tilstrekkelig grad.

Det er således klart at styrets forslag til tiltak for å bedre selskapets svekkede økonomi må være handlingsalternativer som realistisk sett kan medføre den nødvendige bedring av selskapets egenkapital så fremt forslagene vedtas av generalforsamlingen. Målet for

---

¹⁰⁵ Aarbakke (2004) side 186

¹⁰⁶ Løvdal (2003) side 517

¹⁰⁷ Andenæs (2006) side 422

¹⁰⁸ RG 2007 side 1625

tiltakene styret foreslår må således være at en gjennomføring har potensiale til å gjenopprette en forsvarlig egenkapital som utgjør mer enn halve aksjekapitalen.¹⁰⁹

5.2.3.1 De ulike handlingsalternativene

5.2.3.1.1 Kostnadsbesparelser

Det første et styre normalt vil kunne foreta seg er å se på selskapets kostnader. En reduksjon av kostnadsnivået vil kunne bedre likviditeten. Dette kan være ved å redusere lønnskostnader, effektivisere produksjonsprosesser, foreta rasjonalisering av driften med videre.

Videre vil selskapet kunne oppnå kostnadsbesparelser ved å reforhandle dyre låneavtaler, forhandle med kreditorer eller ved å refinansiere ved hjelp av ansvarlige lån. Ansvarlige lån kan gi lavere kostnader ved at selskapet får samlet sine økonomiske forpliktelser til en kreditor i stedet for flere. Videre vil reforhandlinger av låneavtaler og forhandling med kreditorer kunne føre til blant annet bedre rentebetingelser eller lavere kredittomkostninger.

Hvor vidt dette utgjør tilstrekkelige tiltak beror på hvor svekket egenkapitaldekningen er. Hvis egenkapitalen er så svekket at behovet for kapitaltilførsel er påtrengende, vil ikke kostnadsreduksjoner alene være et tilstrekkelig handlingsalternativ.¹¹⁰

5.2.3.1.2 Økt fortjeneste

Styret kan også fremme forslag som går ut på å øke selskapets fortjeneste. Dette kan være ved for eksempel å få inn nye eller større kontrakter, øke fortjenesten på allerede eksisterende oppdrag med videre.

---

¹⁰⁹ Løvdal (2003) side 517

¹¹⁰ RG 2007 side 1625

Det må her legges til at dette også kan medføre økte kostnader. For produksjonsbedrifter vil som regel økt omsetning medføre blant annet økte produksjonskostnader. For entreprenører vil arbeidet med å skaffe nye oppdrag kunne resultere i deltagelse i dyre anbudsrunder. Det må i disse tilfellene foretas en analyse av om den potensielle inntjeningen vil være større enn de kostnadene dette medfører.

Som ved kostnadsbesparelser så vil det også ved forslag om økt fortjeneste være av betydning hvor svekket egenkapitaldekningen er. Økt fortjeneste vil kunne medføre bedring av likviditeten, og på sikt kunne føre til bedring av den opptjente egenkapitalen, men dette er ikke tilstrekkelig dersom selskapet har et prekært behov for tilførsel av ytterligere kapital.¹¹¹

5.2.3.1.3 Omlegging av driften

Et annet handlingsalternativ kan være å foreta omlegging av driften. En omlegging til mer lønnsomme forretningsområder vil kunne stille seg i samme kategori som økt fortjeneste. Dersom selskapet har anledning til å utnytte allerede eksisterende kompetanse og ressurser i en slik omlegging, vil dette i noen tilfeller kunne gjøres uten at kostnadene som påløper blir betydelige. Dersom endringen medfører store omstillinger for selskapet, vil derimot dette kunne svekke kapitalgrunnlaget ytterligere.

Hvor vidt slike omstillinger kan gjøres må derfor vurderes konkret ut i fra hvert enkelt tilfelle, hvor kostnader, potensiell inntjening og påvirkningen av kapitalgrunnlaget legges til grunn for vurderingen.

5.2.3.1.4 Kapitaltilførsel

Det mest effektive handlingsalternativ er tilførsel av frisk kapital i selskapet. Dette kan gjøres ved for eksempel innskudd ytterligere kapital fra selskapets aksjonærer eller ved salg

---

¹¹¹ RG 2007 side 1625

av deler av virksomheten. Det er derimot ikke sikkert at aksjonærene er interessert i å foreta ytterligere investeringer når selskapets økonomi er svekket. Deler av allerede investerte midler vil trolig være tapt, og aksjonærene risikerer ytterligere tap dersom dette gjøres ved kapitalinnskudd.

Hvor vidt kapitaltilførsel er egnet til å bedre egenkapitalsituasjonen, vil bero på om kapitaltilførselen benyttes til styrking av egenkapitalen eller om den skytes inn suksessivt for å dekke fortløpende kostnader som må dekkes.¹¹² Hvis innskuddene utelukkende gjøres for å dekke prekære forpliktelser ved forfall, vil dette ikke nødvendigvis påvirke egenkapitaldekningen.

I denne forbindelse må det poengteres at verken styrets medlemmer eller selskapets aksjonærer kan pålegges å gjøre innskudd i selskapet.

5.2.4 Styrets plikt til å foreslå avvikling

I henhold til § 3-5 annet ledd har styret plikt til å foreslå selskapet oppløst dersom det ikke er grunnlag for å foreslå tiltak eller tiltakene ikke er gjennomførbare. Årsaken til denne bestemmelsen er at kreditorene skal sikres at selskapet ikke fortsetter driften for deres regning dersom det ikke er praktisk mulig eller realistisk å få bedret egenkapitaldekningen. Dette er således en vurdering styret må foreta som en del av saksbehandlingsplikten, jf. første ledd.¹¹³ Derimot oppstiller ikke § 3-5 annet ledd noen plikt for generalforsamlingen vil å vedta oppløsning hvis dette foreslås av styret.

---

¹¹² RG 2007 side 1625

¹¹³ Aarbakke (2004) side 189

5.2.5 Særskilte spørsmål om styrets plikter når egenkapitalen utgjør mindre enn halve aksjekapitalen

5.2.5.1 Forsvarlighetsvurdering og vurdering av handleplikten

Det oppstår særskilte spørsmål vedrørende styrets handleplikt for de tilfeller der det objektive vilkåret i § 3-5 er oppfylt uten at egenkapitaldekningen av den grunn kan anses som uforsvarlig. Som nevnt i 4.2 er det ikke rom for noen forsvarlighetsvurdering når egenkapitaldekningen er så lav at det objektive vilkåret er oppfylt.¹¹⁴ Etter at § 3-5 ble innført har det vært uenighet i den juridiske litteraturen vedrørende innholdet av de plikter som kan pålegges styret når egenkapitaldekningen isolert sett anses som forsvarlig, men denne utgjør mindre enn halve aksjekapitalen.

Det kan i disse tilfeller synes å være av liten betydning å pålegge styret handleplikt.¹¹⁵ Styret har uansett anledning til å fremme forslag til tiltak for å bedre egenkapitaldekningen, men det ble stilt spørsmål om det er hensiktsmessig å oppstille krav om forslag til tiltak. Dette kan sees i sammenheng med hensynene bak reglene, da kreditorenes interesser vil ivaretas tilstrekkelig ved at egenkapitaldekningen er forsvarlig. Handleplikten er tross alt ment for de tilfeller hvor selskapets økonomi er så svekket at det medfører betydelig fare for at kreditorene kan påføres tap eller økt tap ved uendret drift.

En ren språklig forståelse av § 3-5 og forarbeidene til denne tilsier at handleplikten inntreffer i det øyeblikk vilkåret om at egenkapitalen utgjør mindre enn halve aksjekapitalen er oppfylt, da dette er et objektive kriterium. En slik tolkning medfører at styret har plikt til å foreta en behandling av saken, samt fremlegge dette for generalforsamlingen, jf. § 3-5 første ledd. Dersom styrets gjennomgang av økonomien viser at egenkapitaldekningen i utgangspunktet er forsvarlig sett i forhold til omfanget av og risikoen ved virksomheten, kan det legges vekt på dette i styrets fremleggelse for generalforsamlingen.¹¹⁶

---

¹¹⁴ Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 54-55

¹¹⁵ Andenæs (2006) side 423

¹¹⁶ Ot. prp. nr. 23 (1996-1997) side 54-55

Den rent språklige forståelsen kan derimot gi inntrykk av at det i slike tilfeller vil være tilstrekkelig at aksjekapitalen nedsettes slik at handleplikten kommer til opphør.¹¹⁷

5.2.5.2 Endring av aksjeloven

I forarbeidene til forslag om endringer i aksjeloven ble rekkevidden av handleplikten når egenkapitalen utgjør mindre enn halve aksjekapitalen nærmere presisert.¹¹⁸ Denne presiseringen ble ansett som nødvendig nettopp på grunn av den usikkerhet som var kommet frem gjennom den juridiske litteraturen. Siktemålet med § 3-5 er at styret skal sørge for at egenkapitalen er forsvarlig, jf. § 3-4, samt at styret skal aktiviseres når den er uforsvarlig.¹¹⁹

En justering av forholdene mellom egenkapital og aksjekapital ved nedsettelse av aksjekapitalen er derfor ikke i samsvar med handlepliktens formål.¹²⁰ Dette fordi en kapitalnedsettelse ikke vil tilføre selskapet ytterligere verdier eller påvirke hvor vidt egenkapitaldekningen er forsvarlig. En nedsettelse av aksjekapitalen vil med andre ord ikke utgjøre noen forbedring av kreditorenes stilling. Dette førte til en endring av § 3-5 hvor bestemmelsen vedrørende egenkapital som utgjorde mindre enn halve aksjekapitalen ble flyttet til § 3-5 første ledd annet punktum.

Handleplikten for i disse tilfeller kunne derimot ikke oppheves slik det ble foreslått under høringen.¹²¹ Styrets plikt til å behandle saken og fremlegge denne for generalforsamlingen forble derfor uendret.¹²² Tap av halve aksjekapitalen anses som et selvstendig vilkår for

---

¹¹⁷ Andenæs (2006) side 423 og Løvdal (2003) side 517

¹¹⁸ Ot. prp. nr. 55 (2005-2006) side 20 flg.

¹¹⁹ Ot. prp. nr. 55 (2005-2006) side 20

¹²⁰ Ot. prp. nr. 55 (2005-2006) side 20

¹²¹ Ot. prp. nr. 55 (2005-2006) side 20

¹²² Ot. prp. nr. 55 (2005-2006) side 20-21

inntredelse av handleplikten, og det er viktig at generalforsamlingen blir informert om et så betydelig tap av egenkapital. Det vil være av stor interesse, særlig for aksjonærene som utøver sin øverste myndighet gjennom generalforsamlingen, å bli informert om en slik negativ utvikling av selskapets egenkapitaldekning. Dette ivaretar dermed hensynene handleplikten er bygget på.

Endringen av aksjeloven medfører dermed at styret i disse tilfeller ikke har noen plikt til å fremme forslag til tiltak for generalforsamlingen når saken fremlegges.¹²³ En slik forslagsplikt vil ikke være hensiktsmessig i og med at forslagene styret fremsetter skal ha som mål å gjenoppnå forsvarlig egenkapital. Dersom egenkapitalen etter en grundig vurdering anses som forsvarlig, vil det derfor være av liten betydning at styret fremmer slike forslag.

6 Erstatningsansvar – Culpanormens objektive side

6.1 Innledning

For at styremedlemmer skal kunne holdes erstatningsansvarlig må det foreligge et brudd på en aktsomhetsnorm. Det må være foretatt en rettsstridig handling.¹²⁴ Dette vil innebære et spørsmål om den skadevoldende handlingen har ”overskredet grensene for handlefriheten som er trukket opp av rettsordenen”.¹²⁵

Det avgjørende for om handlingen er erstatningsbetingende uaktsom er hvordan innsiktsfulle og fornuftige styremedlemmer vanligvis opptrer og om styremedlemmets

---

¹²³ Ot. prp. nr. 55 (2005-2006) side 21

¹²⁴ Løvdal (2003) side 538

¹²⁵ Aarum (1994) side 188

handlinger har avveket fra dette.¹²⁶ Handleplikten i § 3-5 utgjør den aktsomhetsnorm som skal legges til grunn, og det er således avviket fra den adferdsnorm § 3-5 oppstiller som avgjør om det foreligger en uaktsomt skadevoldende handling.¹²⁷ Hvis styremedlemmets handlinger tilfredsstiller de objektive kravene til rettmessighet, vil de ikke være å anse som culpøse.¹²⁸

Ved vurdering av styremedlemmets uaktsomhet må det legges vekt på at drift av virksomhet vil innebære økonomisk risiko, og at avgjørelser som i ettertid viser seg å være en feilvurdering er en del av den risiko virksomhetsutførelse medfører.¹²⁹ Det må med andre ord foreligge avvik ved styremedlemmets utførelse av sitt verv utover den alminnelige forretningsmessige risiko. Styret skal ha mulighet til å gjøre et reelt forsøk på å redde virksomheten. Derimot vil det kunne ilegges erstatningsansvar dersom de handlinger som foretas ikke er egnede til å gjenopprette forsvarlig egenkapital, eller det foreligger andre klare handlingsalternativer som ville forhindre tapet.

I og med at handleplikten er en lovfestet og skreven adferdsnorm, blir spørsmålet hvorfor styremedlemmet har ikke har handlet i overensstemmelse med reglene.¹³⁰ Det er hensiktsmessig å foreta aktsomhetsvurderingen opp mot de enkelte pliktene som oppstilles i § 3-5.

6.2 Uaktsomhet når egenkapitalen utgjør mindre enn halve aksjekapitalen men vurderes som forsvarlig

I punkt 5.2.5 ble det drøftet en del særskilte spørsmål tilknyttet handleplikten når egenkapitalen utgjør mindre enn halve aksjekapitalen men etter en samlet vurdering anses

---

¹²⁶ Løvdal (2003) side 538 og LE-2009-097686

¹²⁷ Aarbakke (1999) side 777 og LA-2007-37537

¹²⁸ Aarum (1994) side 188

¹²⁹ Aarbakke (1999) side 779

¹³⁰ Løvdal (2003) side 549

som forsvarlig. Når det gjelder aktsomhetsvurderingen må det stilles spørsmål om det kan foreligge uaktsomt brudd på handleplikten i slike tilfeller.

Selv om styret ikke har til plikt å fremme forslag til tiltak for generalforsamlingen, inneholder likevel § 3-5 plikter for styret også i denne sammenheng. I utgangspunktet vil man presumere at styremedlemmers overtredelse av lovpålagte plikter vil medføre erstatningsbetingende uaktsomhet, men dette er ikke ubetinget.¹³¹

Derimot vil erstatningsansvar på dette grunnlag neppe være praktisk. Risikoen selskapet utsettes for er en del av den forsvarlighetsvurderingen som skal gjøres av egenkapitaldekningen, og det forhold at egenkapitalen utgjør mindre enn halve aksjekapitalen vil ikke medføre noen utpreget risiko for tap så lenge kapitaldekningen er forsvarlig.¹³²

Rettspraksis viser også at i samtlige tilfeller av søksmål som anlegges for domstolene så har økonomien i selskapet vært så svekket at egenkapitaldekningen anses som uforsvarlig om ikke tapt. Av dette hensyn vil den videre fremstillingen hva gjelder uaktsomhetsvurderingen være under forutsetning at egenkapitaldekningen er uforsvarlig lav.

6.3 Aktsomhetsvurdering tilknyttet de ulike pliktene

Utgangspunktet vil være at en ”tilsidesettelse av spesifikke, klart definerte forpliktelser normalt er underlagt en relativt streng culpabedømmelse”.¹³³ Når det gjelder handleplikten så oppstiller den enkelte presise plikter, slikt som saksbehandlingsplikten og innkallelelses- og redegjørelsesplikten. Videre inneholder § 3-5 også flere skjønnspregede plikter, slik som forsvarlighetsvurderingen av egenkapitalen, plikten til å foreslå tiltak i forhold til hvilke

---

¹³¹ Løvdal (2003) side 549

¹³² Løvdal (2003) side 550

¹³³ Løvdal (2003) side 550

tiltak som kan foreslås og vurderingen av plikten til å foreslå selskapet avviklet.

Aktsomhetsvurderingen er en helhetsvurdering og vil følgelig variere i forhold til hvilken eller hvilke plikter som anses overtrådt.¹³⁴

6.3.1 Uaktsomhet ved styrets saksbehandlingsplikt

Hvor vidt styrets saksbehandling kan være uaktsom vil være et spørsmål om styret i sin behandling har overtrådt saksbehandlingsreglene i aksjeloven kapittel 6 II. Dette spørsmålet er igjen todelt ved at det må vurderes om styret har vært tilstrekkelig informert til å ta sine avgjørelser og om saken har vært godt nok diskutert i styret.¹³⁵

Når det gjelder spørsmålet om styret har foretatt sin behandling på utilstrekkelig informasjonsgrunnlag, vil dette bero på en konkret vurdering. Det vil her være av betydning hvilken anledning de enkelte styremedlemmer på forhånd har hatt til å sette seg inn i saken, om saken er av slik karakter at det er behov for ekstern ekspertise og hvilket tidspress styret er under.¹³⁶ Ved spørsmålet om saken har vært gjenstand for god diskusjon, vil dette falle inn under det generelle kravet til betryggende og forsvarlig saksbehandling.

Det finnes flere eksempler fra rettspraksis at styrets saksbehandling er tillagt vekt. I ”Cox Kommunikasjon” ble det lagt vekt på at styret engasjerte seg sterkt i den økonomiske situasjonen og selskapets drift.¹³⁷ Det ble avholdt flere styremøter, og økonomien var et gjennomgående tema for møtene. Styreleder ble frifunnet på annet grunnlag, men dommen viser at saksbehandlingen er av betydning i uaktsomhetsvurderingen.

Det kan medføre vanskeligheter å fastsette nøyaktig hva som skal til for at styrebehandlingen skal anses som forsvarlig med mindre dette skyldes brudd på formelle

---

¹³⁴ Løvdal (2003) side 551

¹³⁵ Løvdal (2003) side 547

¹³⁶ Løvdal (2003) side 548

¹³⁷ LB-2010-075338

saksbehandlingsregler. Sakens betydning for selskapet vil være grunnleggende for hvilke krav som kan stilles til omfanget av behandlingen.¹³⁸ Når det gjelder forholdet til handleplikten og at selskapet da vil ha uforsvarlig kapitaldekning, vil dette være en sak av vesentlig betydning. Dette fordi saken ikke bare berører selskapet, men også de interesser som handleplikten skal verne.

6.3.2 Uaktsomhet ved innkallings- og redegjørelsesplikten

Noe klart utgangspunkt til når styret skal innkalle generalforsamlingen og hva redegjørelsen må omfatte foreligger ikke og kan vanskelig stilles opp. Paragraf 3-5 oppstiller som vilkår at det innkalles ”innen rimelig tid” og at det redegjøres. Vurderingen av om det foreligger uaktsomhet knyttet til innkallings- og redegjørelsesplikten må således gjøres konkret i hvert tilfelle ut fra hvem som er skadelidt og den aktuelle skade.¹³⁹

I vurderingen av når det skal innkalles og hva redegjørelsen skal omfatte må det foretas avveining av ulike interesser. Disse interessene vil for det første utgjøre de som er vernet av handleplikten. Videre vil selskapets overlevelsesmuligheter og de ansatte også være hensyn å ta. Styret må trolig ha en vid skjønnsmargin ved avveiningen av motstridende interesser.¹⁴⁰ En for snarlig innkallelse og redegjørelse kan blant annet medføre at nervøse aksjonærer begynner å selge seg ut av selskapet, hvilket igjen kan påvirke selskapets fremtidsmuligheter slik at risikoen for å påføre kreditorer tap og at ansatte mister sine arbeidsplasser blir større.

Det vil i denne situasjonen være av betydning for uaktsomheten hvor lav egenkapitaldekningen faktisk er, om det allerede er iverksatt tiltak under handleplikten til forbedring av egenkapitalsituasjonen og eventuelt hvilke tiltak dette er.¹⁴¹ Det må også sees

---

¹³⁸ Løvdal (2003) side 548

¹³⁹ Løvdal (2003) side 551

¹⁴⁰ Løvdal (2003) side 551

¹⁴¹ Løvdal (2003) side 551

hen til minstekravet om at alternativ handlemåte måtte ha minsket eller forhindret tapet. Dette fordi selve innkallingen og redegjørelsen for generalforsamlingen ikke nødvendigvis er av betydning for tapet. Dette kan for eksempel være i forbindelse med en avtale selskapet inngår med en kreditor. Brudd på innkallings- og redegjørelsesplikten vil ikke være uaktsom i forhold til denne kreditorens tap med mindre generalforsamlingen kunne motvirket det tap som oppstod.¹⁴²

Vurderingen vil derimot kunne bli en annen for de tilfeller hvor skadelidte er en enkeltaksjonær og tapet er knyttet til at vedkommende ikke fikk solgt seg ut av selskapet i tide.¹⁴³ Det avgjørende for uaktsomhetsvurderingen vil da være hvor vidt aksjonæren rent faktisk kunne solgt seg ut på et tidligere tidspunkt, og dermed oppnådd en høyere pris på aksjene. Tapet vil da utgjøre differansen mellom prisen aksjonæren faktisk fikk og hvilken pris som kunne vært oppnådd.

Allmennaksjeloven § 3-5 oppstiller en maksimal frist på seks måneder. Tilsvarende finnes ikke i aksjeloven. Dette medfører likevel ikke at styret kan utsette innkalling og redegjørelse unødige. I så tilfelle at styret drøyer med å innkalle generalforsamlingen, må dette bero på en begrunnet vurdering.

6.3.3 Uaktsomhet ved styrets plikt til å foreslå tiltak

Uaktsomhetsvurderingen knyttet til styrets plikt til å foreslå tiltak vil bero på en rekke forhold. Det må derfor skilles mellom de tilfeller hvor styret har unnlatt å foreslå tiltak overhodet og hvor vidt de foreslåtte tiltakene er feilslått. Dette fordi det vil bli lagt til grunn en strengere uaktsomhetsvurdering for de tilfeller hvor styret har unnlatt å fremme forslag, enn når styrets uaktsomhet er knyttet til de forretningsmessige avgjørelser om hvilke forslag som skal fremsettes for generalforsamlingen.

---

¹⁴² Løvdal (2003) side 552

¹⁴³ Løvdal (2003) side 552

6.3.3.1 Uaktsomhet når styret ikke har fremmet forslag til tiltak

I punkt 5.2.3 ble det gjort rede for at styret må fremlegge forslag som går ut på konkrete og reelle tiltak. Forslag om en uendret drift når selskapets egenkapitaldekning er uforsvarlig er derfor ikke tilstrekkelig.¹⁴⁴ Dette gjelder også når egenkapitalsituasjonen tilsier at selskapet trenger tilførsel av kapital selv om det kan vises til en økende omsetning.¹⁴⁵

”Bømmeløy Hotell drift” medførte erstatningsansvar for styrets medlemmer blant annet av den grunn at de ”ikke hadde ivarettatt plikten til å foreslå nødvendige tiltak ved å avklare behovet for tilførsel av egenkapital, og heller ikke, ... foreslått tilført slik kapital i nødvendig omfang”.¹⁴⁶

Det samme syn legges til grunn i ”Horten Catering”.¹⁴⁷ Slik retten så det var det ikke besluttet noen ”særskilte tiltak for å bedre egenkapitalsituasjonen” til tross for at revisor hadde minnet styret om aksjelovens regler om handleplikt.

Styret vil normalt anses for å ha opptrådt uaktsomt dersom driften fortsetter uendret etter at handleplikten har inntrådt da det ikke er tilstrekkelig å kun vurdere den økonomiske situasjonen.¹⁴⁸ Unntak kan tenkes for de tilfeller hvor en forsvarlig forretningsmessig avgjørelse tilsier at det grunn til å tro at for eksempel markedskonjunkturer vil medføre at egenkapitaldekningen bedres og repareres. Derimot må styret i disse tilfeller kunne godtgjøre at manglende iverksettelse bygger på en slik forsvarlig avgjørelse, og uaktsomhetsvurderingen vil da bli som forretningsmessige avgjørelser for øvrig.¹⁴⁹

---

¹⁴⁴ Andenæs (2006) side 422

¹⁴⁵ RG 2007 side 1625

¹⁴⁶ RG 2007 side 1625

¹⁴⁷ LA-2007-37537

¹⁴⁸ Løvdal (2003) side 549 og LE-2009-097686

¹⁴⁹ Løvdal (2003) side 552

6.3.3.2 Uaktsomhet når feil tiltak er iverksatt

Utgangspunktet er at styrets handlinger i forbindelse med forvaltningen av selskapet er av forretningsmessig art.¹⁵⁰ Det samme gjelder avgjørelsen om hvilke forslag til tiltak styret kan fremsette for generalforsamlingen og vurderingen av disse forslagene. Med andre ord vil det si at det i utgangspunktet er en forretningsmessig vurdering hvilke handlingsalternativer styret velger i en handlepliktsituasjon.

6.3.3.2.1 Domstolenes vurdering av forretningsmessige avgjørelser

Norske domstoler viser stor tilbakeholdenhet med å sensurere forretningsmessige avgjørelser.¹⁵¹ Likevel må forvaltningen av selskapet være forsvarlig også hva gjelder disse avgjørelsene, og brudd på forsvarligheten vil kunne medføre erstatningsansvar.¹⁵² Styret skal innrømmes en god margin for de forretningsmessige vurderingene de gjør og eventuelle feilvurderinger ”når det gjelder muligheten for å snu en negativ utvikling”.¹⁵³

Rettspraksis viser at domstolene i denne vurderingen legger vekt på om styrets forretningsmessige avgjørelser er bygget på en forsvarlig styrebehandling, og om de var realistiske og egnede til å kunne bedre selskapets egenkapitaldekning.¹⁵⁴

Dette kommer blant annet klart frem i ”Cox Kommunikasjon”. Retten la vekt på at det ble satt fokus på den økonomiske situasjonen. Videre ble det ansatt faglig kvalifiserte personer til å lede snuoperasjonen i bedriften. Det ble lagt konkrete planer for nedbetaling av gjeld og når denne kunne forventes å være ajour, samt at det ble arbeidet aktivt i forhandlinger

---

¹⁵⁰ Løvdal (2003) side 543

¹⁵¹ Løvdal (2003) side 543

¹⁵² LA-2007-37537

¹⁵³ RG 2007 side 1625

¹⁵⁴ LE-2009-097686

med potensielle investorer for å få inn frisk kapital i selskapet.¹⁵⁵ Det forelå dermed konkrete alternativer for å bedre egenkapitaldekningen som styret arbeidet aktivt for å realisere, og det forelå heller ingen andre mulige handlingsalternativer som ville forhindret eller redusert skadelidtes tap.

Det avgjørende for uaktsomhetsvurderingen vil være om handlingsalternativene som fremlegges for generalforsamlingen er konkrete, reelle og egnede til å bedre egenkapitaldekningen. Dette utgjør således den vesentlige forskjellen på om den erstatningsbetingende uaktsomhet er begrunnet i mangel på forslag og manglende iverksetting av tiltak, eller om den er begrunnet i at de foreslåtte og gjennomførte tiltakene er mislykkede.¹⁵⁶

6.3.3.2.2 Begrunnet og realistisk håp

At styrets avgjørelser har vært feilslått og ønsket egenkapitaldekning derfor ikke har blitt oppnådd, har ikke nødvendigvis blitt ilagt avgjørende betydning av domstolene. Dette skyldes at styret, så lenge det foreligger et begrunnet og realistisk håp om økonomisk forbedring, skal ha mulighet til å forsøke å redde selskapet. Når styret foretar sin vurdering av selskapets økonomi og fremlegger sine forslag til tiltak for generalforsamlingen, vil det være svært vanskelig å forutse hvilke handlingsalternativer som vil gi resultater. Styret må således innrømmes et visst forretningsmessig skjønn ved sine avgjørelser under handleplikten.

Det er på det rene at dersom styret skal kunne gå klar av erstatningsansvaret, så må håpet om økonomisk bedring være bygget på en realistisk og begrunnet vurdering. Dette er vektlagt i flere rettsavgjørelser. Som eksempel kan nevnes ”Cox Kommunikasjon” hvor la retten vekt på at det helt frem til oppbud ble begjært ”var realistisk å tro at man ville

---

¹⁵⁵ LB-2010-075338

¹⁵⁶ Løvdal (2003) side 552

lykkes” med å nå målene.¹⁵⁷ Derimot er det klart at et urealistisk og ubegrunnet håp kan bli vektlagt til ugunst for styremedlemmene. Det ble i ”Bømmeløy Hotell drift” påpekt at styrets håp om bedring fremsto som helt urealistiske sett i forhold til de foreliggende omstendighetene.¹⁵⁸ Det var i følge retten ikke tilstrekkelig at selskapets aksjonærer selv hadde tro på at virksomheten kunne reddes.

Vurderingen av om det foreligger et begrunnet og realistisk håp om å snu den negative økonomiske utviklingen vil bero på en forsvarlig og objektiv vurdering av de tiltak som er foreslått, gjennomføringspotensialet og selskapets fremtidsutsikter. En viss optimisme er det likevel rom for. Hvis håpet om å kunne bedre egenkapitaldekningen fremstår som ubegrunnet og urealistiske, vil den videre driften i forsøket på å redde selskapet kunne anses som uaktsomt brudd på handleplikten.

6.3.4 Uaktsomhet ved styrets plikt til å foreslå avvikling av selskapet

Styret har etter § 3-5 plikt til å foreslå avvikling på visse vilkår. Styrets medlemmer kan ilegges erstatningsansvar dersom det ikke har fremmet forslag om oppløsning, så fremt styret i sin handlemåte har opptrådt uaktsomt.

Dette må sees i sammenheng med oppbudsplikten i straffeloven § 284. Selskapets plikt til å foreslå avvikling etter aksjeloven § 3-5 er en plikt som inntreffer på et tidligere tidspunkt enn oppbudsplikten etter straffeloven. Derimot vil det i uaktsomhetsvurderingen være tilnærmet samme vurdering som legges til grunn. En vesentlig forskjell vil derimot være at når oppbudsplikten inntreffer er selskapet insolvent, jf. straffeloven § 284 første ledd. Dette medfører at brudd på oppbudsplikten lettere vil kunne anses som uaktsomt enn når det gjelder plikten til å fremme forslag om avvikling av selskapet i handlepliktsituasjonen. Årsaken til dette er at styrets vurdering av selskapets økonomi og fremtidsutsikter bør være

---

¹⁵⁷ LB-2010-075338

¹⁵⁸ RG 2007 side 1625

mer kritisk når det foreligger insolvens enn for de tilfeller for selskapet har uforsvarlig lav egenkapitaldekning.

Det er flere rettsavgjørelser hvor det i uaktsomhetsvurderingen er lagt vekt på om styret burde fremsatt forslag om avvikling av selskapet. Retten la i ”Cox Kommunikasjon” vekt på at dersom oppbud hadde blitt begjært på et tidligere tidspunkt, ville dette medført et vesentlig større tap for saksøker.¹⁵⁹ Styret kunne derfor ikke klandres for at dette alternativet ikke var valgt. I ”Bømmeløy Hotell drift” ble styremedlemmene ilagt ansvar da retten fant at oppbud burde blitt begjært et halvt år tidligere enn det som var realiteten.¹⁶⁰

Dersom styremedlemmene skal ilegges erstatningsansvar på bakgrunn av manglende forslag om oppløsning av selskapet, må det påvises at generalforsamlingen ville vedtatt oppløsning og at oppløsning av selskapet ville forhindret tapet.¹⁶¹

6.4 Styrets ansvar ved manglende gjennomføring hos generalforsamlingen

I de fleste tilfeller vil det være ansvarsbefriende hvis den tapsbringende disposisjonen er forelagt og godkjent av generalforsamlingen, under forutsetning at generalforsamlingen har hatt tilstrekkelig og korrekt informasjon.¹⁶² I henhold til § 3-5 har styret kun en plikt til å fremlegge forslag til tiltak. Derimot kan det oppstå spørsmål om styret kan holdes ansvarlig for generalforsamlingens manglende gjennomføring av tiltakene.

Når det gjelder generalforsamlingens behandling av forslagene til tiltak som fremlegges av styret, gjelder de alminnelige reglene etter aksjelovens kapittel 5. Det kan dog forekomme

---

¹⁵⁹ LB-2010-075338

¹⁶⁰ RG 2007 side 1625

¹⁶¹ Løvdal (2003) side 553

¹⁶² Aarbakke (1999) side 779

vanskeligheter med å få generalforsamlingen til å vedta de fremlagte forslagene, og det gjelder da ingen alminnelig regel om at tiltakene kan vedtas av andre.¹⁶³

Selv om styret er i en handlepliktsituasjon må styret fortsatt anses for å inneha sin vanlige kompetanse etter § 6-12 i behold, og således kan styret ha rett og plikt til iverksette enkelte tiltak innenfor rammen av denne kompetansen.¹⁶⁴

Det følger av ”Bømmeløy Hotell drift” at styret, selv om plikten i hovedsak er begrenset til å fremme forslag til tiltak, også kan bli holdt erstatningsansvarlig for generalforsamlingens manglende oppfølging av de foreslåtte tiltakene.¹⁶⁵

Det samme fremgår av ”Horten Catering” hvor ble det lagt vekt på at det på et tidlig tidspunkt var foreslått og vedtatt gjennomføring av tiltak for å bedre egenkapitalsituasjonen, uten at disse ble gjennomført eller fulgt opp av styret i ettertid.¹⁶⁶

I begge dommene ble det uttalt at for at styret skal kunne gå klar av ansvaret i disse tilfeller, må selskapet foreslås oppløst eller styremedlemmene må fratre sine verv.

7 Erstatningsansvar – Culpanormens subjektive side

7.1 Innledning

Culpanormen er i utgangspunktet uavhengig av styremedlemmets subjektive forhold. Derimot vil subjektive forhold kunne påvirke bedømmelsen av om styremedlemmet har

---

¹⁶³ Andenæs (2006) side 425

¹⁶⁴ Aarbakke (2004) side 186

¹⁶⁵ RG 2007 side 1625

¹⁶⁶ LA-2007-37537

opptrådt uaktsomt. For de tilfeller hvor styremedlemmet objektivt sett har opptrådt uforsvarlig men ikke har utvist den nødvendige grad av skyld, vil ikke styremedlemmet kunne holdes erstatningsansvarlig.¹⁶⁷ For å kunne ilegges erstatningsansvar for brudd på handleplikten er, som tidligere nevnt, vilkåret at det er utvist forsett eller uaktsomhet (simpel culpa).

Normalt vil det, når det er konstatert at det foreligger et objektivt sett uforsvarlig brudd på handleplikten, presumeres at det foreligger et culpøst forhold.¹⁶⁸ Dette må sees i sammenheng med at culpavurderingen som hovedregel er objektiv.

Konkrete unnskyldningsgrunner kan derimot medføre at avvik fra det objektivt aktsomme handlemønster kan godtas.¹⁶⁹ Når det gjelder styremedlemmers subjektive forhold blir dette spørsmål om vedkommendes individuelle forhold er av betydning for uaktsomhetsvurderingen og om styremedlemmet kan påberope seg faktisk eller rettslig villfarelse som unnskyldningsgrunn.

7.1.1 Betydningen av individuelle forhold

Et styremedlem vil normalt forventes å inneha tilstrekkelig kompetanse til å utføre sitt verv og den nødvendige kunnskap om de plikter vervet innebærer.¹⁷⁰ Individuelle forhold hos styremedlemmet vil derfor normalt ikke være tilstrekkelig unnskyldningsgrunn til å gå klar av ansvaret.¹⁷¹ Enkelte forhold kan likevel være av betydning for uaktsomhetsvurderingen.

---

¹⁶⁷ Løvdal (2003) side 557

¹⁶⁸ Aarum (1994) side 221

¹⁶⁹ Løvdal (2003) side 557

¹⁷⁰ Løvdal (2003) side 558 og 560

¹⁷¹ Aarum (1994) side 221

7.1.1.1 Manglende kompetanse

Det kan være av betydning hvilken årsak som ligger til grunn for at vedkommende ble valgt inn i styret. Enkelte styremedlemmer kan velges inn av andre årsaker en generell forretningsmessig kompetanse, og har dermed ikke samme forutsetninger til å vurdere virksomhetens drift og økonomi. Dette kan for eksempel være i små aksjeselskaper hvor enkelte velges inn grunnet sin tilknytning til eier, daglig leder eller lignende. Et annet eksempel er styremedlemmer som velges inn på grunn av snever ekspertkompetanse som er av verdi for enkelte deler av virksomheten. I og med at erstatningsansvaret er individuelt, så skal skadevolder normalt bedømmes etter egne forutsetninger. Selv om dette kan tillegges vekt, vil det generelle utgangspunktet om nødvendig og tilstrekkelig kompetanse i de fleste tilfeller legges til grunn når det kommer til styreansvar.

Som eksempel fra rettspraksis kan nevnes Rt. 2011 side 562, som gjaldt erstatningsansvar for styreleder i stiftelse. Saksøkte, som var siviløkonom, anføre at han ikke hadde samme forutsetninger som et erfarent styremedlem, men dette ble ikke tillagt vekt av retten. Dommen gjelder stiftelse, men betydningen av individuelle forhold vil ikke bero på en lempeligere vurdering når det kommer til aksjeselskaper.

Mangel på faglige kvalifikasjoner er derfor sjeldent unnskyldelig for styremedlemmer.¹⁷² Det vil fort bedømmes som uaktsomt å påta seg styreverv uten å inneha den kompetanse som kreves for forsvarlig utøvelse av vervet, hvilket styremedlemmet kan pålegges erstatningsansvar for.¹⁷³ Styremedlemmer må derfor akseptere at de vil bli ”bedømt ut i fra de krav som stilles til den rolle” som vedkommende har tatt på seg ved sitt styreverv.¹⁷⁴

---

¹⁷² Løvdal (2003) side 560

¹⁷³ Andenæs (2006) side 658

¹⁷⁴ RG 1994 side 145

7.1.1.2 Sykdom, stress m.v. som unnskyldningsgrunn

Undertiden hender det at styremedlemmer påberoper sykdom, stress, utbrenthet, nervøsitet og lignende som unnskyldningsgrunn. Det klare utgangspunkt er at slike unnskyldningsgrunner ikke tillegges vekt.¹⁷⁵ Unntak kan likevel forekomme.

I en dom fra Eidsivating Lagmannsrett ble et styremedlem ble frikjent grunnet alvorlig sykdom.¹⁷⁶ Retten kom til at sykdommen kunne tillegges vekt fordi styremedlemmets gjenvalg nærmest var pro forma og vedkommende var ute av stand til å forhindre det erstatningsbetingede forholdet. Dommen gir derimot uttrykk for at det er et klart utgangspunkt at styremedlemmer som ikke klarer å oppfylle sine verv må fratre og overlate vervet til mer kompetente personer for å unngå ansvar. Selv om dommen er avsagt etter opphevet aksjelovgivning, anses ikke rettstilstanden som endret hva gjelder slike individuelle forhold.

Det klare utgangspunktet er at individuelle forhold hos styremedlemmer ikke tillegges vekt. Slike forhold vil derimot kunne føre til at kravet lempes dersom vilkårene for dette er tilstede, jf. aksjeloven § 17-2 jf. skadeserstatningsloven § 5-2.¹⁷⁷

7.1.1.3 Subjektive forhold i skjerpende retning

Styremedlemmets subjektive forhold kan også ilegges vekt i skjerpende retning.¹⁷⁸ I de tilfeller hvor skadevolder også er ansatt i virksomheten vil det normalt forventes at vedkommende innehar informasjon om selskapets drift. Styremedlemmet kan derfor

---

¹⁷⁵ Aarum (1994) side 221

¹⁷⁶ RG 1994 side 145

¹⁷⁷ LF-2009-047256

¹⁷⁸ Aarum (1994) side 225-226

risikere å bli bedømt strengere dersom ansvaret er knyttet til forhold som ligger under vedkommendes kompetanse i selskapet.¹⁷⁹

Videre vil styremedlemmer også kunne bli bedømt strengere på grunn av sin bakgrunn. En jurist vil neppe bli hørt med at vedkommende ikke kjente til sitt ansvar tilknyttet handleplikten. Videre vil heller ikke en økonom eller regnskapsfører bli hørt med at vedkommende ikke hadde forutsetninger til å sette seg inn i selskapets faktiske egenkapitaldekning. Slike faglige forutsetninger kan derimot medføre at det foretas en skjerpene vurdering av aktsomhetskravet da deres bakgrunn tilsier en utvidet forståelse av selskapsforhold innenfor eget fagfelt. Styreleder kan også risikere å bli bedømt strengere, da vedkommende ofte vil ha større innsikt i selskapets anliggende enn et menig styremedlem eller varamedlem.¹⁸⁰

7.2 Faktisk villfarelse

Spørsmålet om faktisk villfarelse som unnskyldningsgrunn er hvor vidt det er ansvarsbefriende at styremedlemmet ikke var kjent med de faktiske forhold.¹⁸¹ Det må ved vurderingen tas utgangspunkt i hva styremedlemmet visste eller burde visst om ”de faktiske forhold som gjorde handlingen... rettsstridig”.¹⁸² I praksis vil dog denne vurderingen ofte gjøres som en del av helhetsvurderingen av om styremedlemmet har opptrådt uaktsomt. Tidspunktet for handlingen skal legges til grunn for vurderingen, og den skal derfor ikke sees i lys av etterfølgende forhold.¹⁸³

---

¹⁷⁹ Aarum (1994) side 225-226 og Løvdal (2003) side 561

¹⁸⁰ Aarum (1994) side 226 og Løvdal (2003) side 561

¹⁸¹ Aarum (1994) side 226

¹⁸² Løvdal (2003) side 557

¹⁸³ Aarum (1994) side 228 og Løvdal (2003) side 557

7.2.1 Faktisk villfarelse som skyldes brudd på tilsynsplikten

Sett hen til styrets plikter etter §§ 6-12 og 6-13, vil normalt styremedlemmer anses for å inneha den informasjon om selskapets drift og økonomi som er nødvendig for å ivareta deres plikter etter § 3-5.¹⁸⁴ Styret har en lovpålagt plikt til å foreta de undersøkelser som er nødvendig for å utføre styrets øvrige plikter, og slik undersøkelse kan kreves av hvert enkelt styremedlem, jf. § 6-20 fjerde ledd. Styremedlemmets plikt til å skaffe tilstrekkelig informasjon til å overholde handleplikten ligger også innforstått i § 3-5. Det må derfor legges til grunn et minimum for hva styremedlemmene skal ha kunnskap om, hvilket også er lagt til grunn i rettspraksis.

I ”Bømmeløy Hotell drift” ble styrets medlemmer ilagt erstatningsansvar blant annet fordi de valgene styret tok viste at ”styret manglet den oversikt over selskapets økonomi og likviditet som det skulle hatt”.¹⁸⁵ Dommen henviser til den lovpålagte plikten styret har til å skaffe seg den informasjonen som er nødvendig for å kunne foreta en forsvarlig vurdering av selskapets økonomi og egenkapitaldekning.

Styremedlemmet vil normalt heller ikke anses for å ha oppfylt sin tilsynsplikt dersom det baserer seg på mangelfull eller feilaktig informasjon fra utenforstående og burde forstått dette.

I ”Horten Catering” bygget styret sin vurdering av selskapets økonomi på at en eiendom tilhørende selskapet utgjorde en merverdi utover den bokførte verdien, selv om det forelå takst fra lokalkjent megler som viste en vesentlig lavere verdi.¹⁸⁶ Retten la vekt på at styret, særlig etter at det ble kjent med den lave taksten, burde stilt spørsmål ved realiteten i merverdien denne eiendommen utgjorde og dermed foretatt ytterligere undersøkelser for å avklare det faktiske forhold rundt eiendommen.

---

¹⁸⁴ Løvdal (2003) side 558

¹⁸⁵ RG 2007 side 1625

¹⁸⁶ LA-2007-37537

Styret har følgelig en selvstendig plikt til å sette seg inn i og vurdere selskapets faktiske økonomiske situasjon. Videre har styret en plikt til å påse at informasjonsgrunnlaget er korrekt. Dersom det er påvist et rettsstridig forhold vil styremedlemmet sjeldent kunne påberope seg faktisk villfarelse som unnskyldningsgrunn. Dette fordi styremedlemmet normalt kan bebreides for at vedkommende ikke har hatt den tilstrekkelige kunnskap om de faktiske forhold.¹⁸⁷ For de tilfeller at styremedlemmet har brutt handleplikten fordi vedkommende ikke har overholdt sin tilsynsplikt, vil dette aldri være unnskyldelig.¹⁸⁸

7.2.2 Faktisk villfarelse når tilsynsplikten er overholdt

Det kan stilles spørsmål om faktisk villfarelse er unnskyldelig dersom styremedlemmet har overholdt sin tilsynsplikt. Hvis styret har iverksatt gode og forsvarlige rutiner for rapportering som vil gi den nødvendige informasjonen for at styret kan oppfylle sine plikter, vil styret normalt anses for å ha overholdt sin tilsynsplikt. Har styret likevel vært i faktisk villfarelse, vil dette normalt anses som unnskyldelig.¹⁸⁹

7.3 Rettslig villfarelse

Styremedlemmet kan være i rettslig villfarelse dersom vedkommende ikke kjente til den normen som gjorde handlingen rettsstridig. Hovedregelen er at ved styreansvar vil ikke rettslig villfarelse være relevant unnskyldningsgrunn.¹⁹⁰ Styremedlemmer må forventes å ha nødvendig kunnskap om de plikter og normer som gjelder for utøvelsen av deres verv.¹⁹¹ Derimot kan det oppstilles spørsmål om rettslig villfarelse knyttet til handleplikten kan være unnskyldelig i og med at dette er en skjønnsmessig norm.

---

¹⁸⁷ Aarum (1994) side 227 og LE-2011-012856

¹⁸⁸ Løvdal (2003) side 558

¹⁸⁹ Løvdal (2003) side 558

¹⁹⁰ Aarum (1994) side 230

¹⁹¹ Løvdal (2003) side 558

Utgangspunkt er at styremedlemmene må forventes å kjenne til innholdet av handleplikten da aksjelovgivningen er grunnleggende for et styre i aksjeselskaper.¹⁹² Handleplikten oppstiller krav om forsvarlig vurdering av egenkapitaldekningen og styrebehandling når økonomien svekkes, og må sees i sammenheng med styrets generelle plikt til forsvarlig forvaltning av selskapet, jf. §§ 3-4 og 6-12. Selv om styremedlemmet er i rettslig villfarelse om innholdet i handleplikten, så vil den skadevoldende handling uansett være brudd på plikten om forsvarlig forvaltning. Rettslig villfarelse om samtlige regler vil neppe anses som unnskyldelig, da disse pliktene er elementære for styret.

Videre må det forventes at dersom styret er i uklarhet hva gjelder rekkevidden eller innholdet av handleplikten, vil det aktsomme være å få klarhet i dette ved bruk av for eksempel jurist eller annen ekspertise.¹⁹³ Det vil følelig sjeldent være unnskyldelig med rettslig villfarelse hva gjelder handleplikten.

Derimot må det kunne anses som unnskyldelig dersom styret er i rettslig villfarelse etter å ha innhentet råd fra ekspertise på forsvarlig vis, og ikke har hatt grunn til å stille spørsmål ved dette.¹⁹⁴

---

¹⁹² Aarum (1994) side 230

¹⁹³ Løvdal (2003) side 559

¹⁹⁴ Løvdal (2003) side 559

8 Straffansvar

8.1 Straffansvar etter aksjeloven

8.1.1 Aksjeloven § 19-1

I følge § 19-1 første ledd kan styrets medlemmer pålegges straffansvar dersom de ”overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av loven”. Dette medfører med andre ord straffansvar for ett hvert brudd på aksjeloven eller forskrift gitt i medhold av denne. Bestemmelsen avløste § 17-1 i aksjeloven av 1976, men med en del endringer.¹⁹⁵

Paragraf 19-1 hjemler straffansvar for styrets brudd på handleplikten etter § 3-5.¹⁹⁶

Straffansvar kan pålegges for uaktsomt eller forsettlig brudd på handleplikten, samt ved medvirkning til dette jf. § 19-1 første ledd. Straffesanksjonen som kan ilegges er bøter, eller fengsel i inntil ett år under særdeles skjerpene forhold.

Ved aksjeloven av 1997 ble strafferammen hevet fra tre måneder til ett år. Årsaken var at det etter aksjelovutvalgets syn var behov for å markere alvorhet i straffansvaret, og påpekte at en heving av strafferammen ville medføre at det kunne ”reageres med en passende straff etter aksjeloven uten å måtte trekke inn straffereglene om økonomiske forhold i straffeloven”.¹⁹⁷

8.1.2 Aksjeloven § 19-2

Paragraf 19-2 gjelder straffansvar ved grov uforstand i tjenesten. Bestemmelsen er ny i aksjeloven av 1997.¹⁹⁸

---

¹⁹⁵ Aarbakke (2004) side 989

¹⁹⁶ Andenæs (2006) side 424

¹⁹⁷ NOU 1996:3 side 92

¹⁹⁸ Aarbakke (2004) side 984

Straffansvar kan pålegges styremedlemmene ved grov tilsidesettelse av deres tjenesteplikter.¹⁹⁹ Det er intet vilkår at styremedlemmets handlinger har vært i direkte strid med aksjeloven eller tilhørende forskrifter, men det må være i tilknytning til vedkommendes utførelse av styrevervet.²⁰⁰

Uttrykket ”grov uforstand” har en objektiv og subjektiv side, ved at det må foreligge ”en handling eller unnlatelse som objektivt sett er en grov tilsidesettelse av vedkommendes tjenesteplikter” og det subjektive skyldkravet om forsett eller grov uaktsomhet.²⁰¹

Strafferammen er bøter, eller fengsel inntil et år under skjerpende omstendigheter, jf. § 19-2 første ledd første punktum. Medvirkning straffes tilsvarende, jf. § 19-2 første ledd tredje punktum.

Det påpekes i forarbeidene at bestemmelsen må sees i sammenheng med særlige plikter pålagt selskapsledelsen, så som styrets forvaltnings- og tilsynsansvar, jf. §§ 6-12 og 6-13, kravet om forsvarlig egenkapital, jf. § 3-4, og handleplikten, jf. § 3-5. Utvalget uttaler at brudd på ”disse og andre plikter selskapsledelsen er pålagt, bør følges opp med et skjerpet straffeansvar for kvalifisert klanderverdige handlinger og forsømmelser”.²⁰²

8.1.3 Felles for aksjeloven §§ 19-1 og 19-2

Det følger av § 19-1 tredje ledd og § 19-2 annet ledd at overtredelse av bestemmelser etter aksjeloven eller tilhørende forskrifter er å anse som forseelser, hvilket er av betydning når det kommer til straffeprosessuelle bestemmelser.²⁰³ Etter straffeloven § 2 ville strafferammen som oppstilles i aksjeloven §§ 19-1 og 19-2 medført at overtredelse av loven

---

¹⁹⁹ Aarbakke (1999) side 815

²⁰⁰ Aarbakke (2004) side 991

²⁰¹ Aarbakke (2004) side 991

²⁰² NOU 1996:3 side 201

²⁰³ Aarbakke (2004) side 990

klassifiseres som forbrytelse. Årsaken til at § 19-1 tredje ledd og § 19-2 annet ledd uttrykkelig presiserer at overtredelse er forseelse, er at det blant annet ikke var ønskelig å gjøre endringer for hvilke regler for påtalekompetanse som skulle gjelde selv om strafferammen ble hevet.²⁰⁴

Foreldelsesfristen ble, i forhold til aksjeloven av 1976, forlenget fra to til fem år.²⁰⁵ Dette er en utvidelse av foreldelsesfristen i forhold til det som normalt ellers ville vært gjeldende sett i forhold til strafferammen, jf. straffeloven § 67. Det ble vurdert å heve strafferammen ytterligere for at foreldelsesfristen etter aksjeloven skulle samsvare med straffeloven § 67, men en heving av strafferammen til to år var av departementet ikke ønskelig i og med at straffansvaret etter aksjeloven gjelder for overtredelser av hele loven.²⁰⁶

8.2 Straffansvar etter straffeloven § 284

Straffeloven § 284 gjelder straffansvaret ved unnlatelse av å begjære gjeldsforhandling eller konkurs når selskapet er insolvent, og må således ikke forveksles med aksjeloven §§ 19-1 og 19-2.

Tidligere var vilkåret for straffansvar for brudd på oppbudsplikten at selskapet ”ikke vil kunne tilfredsstille alle fordringshaverne”. Endringen av ordlyden til dagens insolvensvilkår medfører likevel ingen realitetsendring.²⁰⁷ Det kan likevel stilles spørsmål om hva som skal legges i forståelsen av insolvens etter straffeloven § 284.

Det kan være naturlig å se hen til legaldefinisjonen av insolvens i konkursloven.²⁰⁸ Selskapet anses som insolvent dersom de ”ikke kan oppfylle sine forpliktelser etter hvert som de forfaller” med mindre dette skyldes forbigående forhold, jf. konkursloven § 61

---

²⁰⁴ NOU 1996:3 side 201

²⁰⁵ NOU 1996:3 side 92-93 jf. Ot. prp. nr. 36 (1993-1994) side 311

²⁰⁶ Ot. prp. nr. 36 (1993-1994) side 253

²⁰⁷ Gyldendal Rettsdata, note 2260 til straffeloven § 284 ved Magnus Matningsdal

²⁰⁸ Ringen og Thorsen (2006) side 228

første ledd første punktum. Av konkursloven § 61 første ledd annet punktum fremkommer det at selskapet likevel ikke anses som insolvent dersom eiendeler og inntekter totalt sett anses for å kunne gi kreditorene full dekning for deres krav mot selskapet.

Brudd på oppbudsplikten kan straffes med bøter eller fengsel inntil to år, jf. straffelovens § 284 første ledd. Brudd på oppbudsplikten er å anse som forbrytelse, jf. straffeloven § 2. Foreldelsesfristen er 5 år, jf. straffeloven § 67 jf. § 284.

8.3 Forholdet mellom straffansvar etter aksjeloven og straffeloven

Straffansvar etter aksjeloven § 19-1 for brudd på handleplikten i § 3-5 inntreffer på et tidligere tidspunkt da selskapets insolvens ikke settes som vilkår slik som etter straffeloven § 284. Normalt vil insolvens foreligge på et senere tidspunkt enn når handleplikten inntreffer. Sett i sammenheng med hensynene bak handleplikten er det også klart at en av grunnene til å innføre regelen var å pålegge styret en aktivitetsplikt før virksomhetens økonomi er så svekket at insolvens foreligger. Straffansvar for brudd på handleplikten etter aksjeloven § 19-1 vil således kunne gjøres gjeldende allerede fra dette tidspunkt så fremt de øvrige vilkårene for straff er oppfylt.

Sanksjonene knyttet til brudd på handleplikten er med på effektivisere reglene. I og med at når straffansvaret gjør seg gjeldende i tid ikke samsvarer, vil ikke straffansvar etter aksjeloven § 19-1 og etter straffeloven § 284 være sammenfallende. Derimot utfyller de hverandre ved å effektivisere reglene om forsvarlig forvaltning av selskapets økonomi alt etter som hvor negativt økonomien utvikler seg. I praksis vil straffebestemmelser i straffeloven og i særlovgivningen ha større betydning enn aksjelovens egne straffebestemmelser.²⁰⁹

---

²⁰⁹ Aarbakke (2004) side 989

9 Forslag til ny aksjelov

9.1 Innledning

Det ble høsten 2010 utarbeidet en utredning på oppdrag fra Justisdepartementet vedrørende forenkling av aksjeloven, og denne ble sent på høring i januar 2011. Høringsfristen var 19. april 2011 og det har kommet inn en rekke høringsuttalelser i forbindelse med forslaget.

Enkelte av de foreslåtte endringene er av relevans for denne fremstillingen. Dette gjelder forslag om nedsettelse av minstekravet til aksjekapital og forslag til nytt annet punktum i § 3-4, og det vil derfor gjøres rede for disse i det følgende. Hoveddelen av forslagene er fortsatt under behandling etter høringsrunden. Når det gjelder minstekravet til aksjekapital, ble innstilling til Stortinget avgitt 15. november 2011.²¹⁰

9.2 Nedsettelse av minstekravet til aksjekapitalen

9.2.1 Forslag til endringer

Det er fremmet lovforslag om sette ned minstekravet til selskapets aksjekapital fra nåværende kr. 100 000,-, jf. § 3-1 første ledd, til kr. 30 000,-. Forslaget er fremmet blant annet på grunn av at en nedsettelse av kravet til selskapers minste aksjekapital vil kunne øke fleksibiliteten for selskapene ”ved at aksjekapitalen kan tilpasses bedre til selskapets konkrete kapitalbehov”.²¹¹ Videre er det pekt på at en nedsettelse av minstekravet vil kunne medføre at det stiftes flere aksjeselskaper enn tidligere slik at antall norskregistrerte utenlandske foretak (NUF) begrenses, og det vises til at denne en slik utvikling i Sverige etter at minstekravet til aksjekapital der ble satt ned fra SEK 100 000,- til SEK 50 000,-.²¹²

---

²¹⁰ Innst. 57 L (2011-2012)

²¹¹ Prp. 148 L (2010-2011) punkt 6

²¹² Innst. 57 L (2011-2012) i sammendraget

En annen og vesentlig viktigere årsak til lovforslaget er at dagens minstekrav til aksjekapital er vesentlig høyere enn for store deler av Europa.²¹³ I flere europeiske land, blant annet de øvrige nordiske landene, har minstekravet således blitt satt ned som følge av utviklingen av EU-retten. Departementet uttaler at nedsettelse av minstekravet er viktig med tanke på utviklingen av EU-retten og hensynet til harmonisering med utenlandsk rett da dette vil gjøre norsk aksjelovgivning mer konkurransedyktig.²¹⁴ Komiteen påpekte at det var ønskelig at Norge skal være et attraktivt land å starte aksjeselskaper i, og at en reduksjon av kravet til minstekapital vil kunne føre til at flere stifter aksjeselskap, noe som igjen kan stimulere til økt nyutvikling.²¹⁵

Det påpekes i lovforslaget at det heller ikke kan utelukkes at nedsettelse av minstekravet til selskapenes aksjekapital kan føre til misbruk av aksjeselskapsformen ved konkursrytteri.²¹⁶ I denne sammenheng siktes det til konkursgjengangere som gjennom svindel eller bevisst tapping av selskapets aktiva forutfor konkursåpning unndrar boet for midler til dekning av kreditorenes fordringer. En nedsettelse av minstekravet til aksjekapitalen vil medføre at det vil være billigere å starte selskaper med ansvarsbegrensning. Derimot anses ikke minstekravet til aksjekapitalen å være av ”avgjørende betydning” når det kommer til kampen mot økonomisk kriminalitet og konkursrytteri.²¹⁷ Departementet gir også uttrykk for at lovforslaget ikke vil medføre slike virkninger av særlig betydning.²¹⁸

Det påpekes i utredningen at et sentralt hensyn bak aksjelovgivningen har vært å ”ivareta kreditorenes interesser ved å pålegge aksjeeierne å tilføre selskapet en viss egenkapital (aksjekapital)”, samt ved å begrense aksjonærenes muligheter til å ta ut utbytte uten at

---

²¹³ Prp. 148 L (2010-2011) punkt 3.4

²¹⁴ Innst. 57 L (2011-2012) i sammendraget

²¹⁵ Innst. 57 L (2011-2012) i komiteens merknader

²¹⁶ Prp. 148 L (2010-2011) punkt 6

²¹⁷ Prp. 148 L (2010-2011) punkt 3.4

²¹⁸ Prp. 148 L (2010-2011) punkt 6

kreditorene har dekning for sine krav eller har hatt mulighet til å kunne ivareta sine interesser.²¹⁹ Lovforslaget vil kunne påvirke kreditorenes dekningsmuligheter i og med at selskapskapitalen i utgangspunktet er eneste dekningsgrunnlag for deres krav mot selskapet.

Endringen vil kunne påvirke reglene i §§ 3-4 og 3-5 om forsvarlig egenkapitaldekning. Minstekravet til aksjekapitalen på kr. 100 000,- slik det er i dag er av begrenset betydning for kreditorenes dekningsmuligheter.²²⁰ Aksjekapitalen vil nødvendigvis ikke utgjøre noen reell dekningsmulighet for kreditorene. Dette fordi aksjekapitalen ikke gir anledning til å ta beslag i konkrete aktiva i selskapet, og ved konkurs vil egenkapitalen være tapt og aksjekapitalen er i disse tilfeller uten betydning.²²¹ Videre vil aksjekapitalen ikke kunne gi noe uttrykk for om selskapet har evne til å dekke sine økonomiske forpliktelser rettidig.²²²

Det ble av departementet påpekt at kravet til forsvarlig egenkapital ut i fra omfanget av og risikoen ved virksomheten vil være viktigere.²²³ Paragraf 3-4 og 3-5 vil således få en mer sentral rolle hvis forslag om nedsettelse av minstekravet til aksjeloven vedtas.²²⁴ Dette fordi vernet av selskapskapitalen i større grad enn tidligere må knyttes opp til den faktiske egenkapitaldekningen og om denne anses som forsvarlig. Det antas at forslaget vil bli vedtatt og dermed tre i kraft tidlig i 2012.²²⁵

---

²¹⁹ Utredning ved Knudsen (2011) side 66

²²⁰ Prp. 148 L (2010-2011) punkt 3.4

²²¹ Utredning ved Knudsen (2011) side 66

²²² Utredning ved Knudsen (2011) side 68

²²³ Prp. 148 L (2010-2011) punkt 3.4 og punkt 6

²²⁴ Utredning ved Knudsen (2011) side 95

²²⁵ Ødegård, pers. kontakt

9.2.2 Min vurdering av forslaget

Først og fremst vil en nedsettelse av minstekravet til aksjekapitalen komme aksjonærene til gode. Den åpenbare virkningen er at aksjonærenes behov for startkapital reduseres slik at det vil bli billigere og enklere å starte aksjeselskaper, hvilket også er et av hensynene bak lovforslaget. Videre vil det komme aksjonærene til gode fordi de i utgangspunktet vil ha et ønske om størst mulig frihet til å råde over selskapets kapital, og en reduksjon av minstekravet vil således medføre at mindre andel av selskapskapitalen vil være bundet kapital.²²⁶

En nedsettelse av minstekravet til aksjekapitalen vil, etter min vurdering, kunne påvirke §§ 3-4 og 3-5. Endringen vil ikke påvirke hovedinnholdet i reglene, men reglene vil etter mitt syn få en viktigere og mer selvstendig rolle dersom endringen vedtas. Ved at aksjekapitalen reelt sett kan utgjøre en mindre del av selskapets totale kapitalgrunnlag, stilles det krav om at selskapsledelsen, særlig styret, sørger for at egenkapitaldekningen er forsvarlig ut over den andel av egenkapitalen som er innskutt aksjekapital.

Videre vil dette kunne påvirke handleplikten i § 3-5 når det kommer til det objektive vilkåret. For de tilfeller hvor selskapets aksjekapital kun utgjør minstekravet på kr 30 000,-, vil det objektive vilkåret ha liten selvstendig betydning. Dette fordi selskapets kapitaldekning i så å si alle tilfeller vil være uforsvarlig lav lenge før den utgjør mindre enn halve aksjekapitalen.

For at kreditorene skal ha tilstrekkelig vern selv om selskapets aksjekapital vil kunne utgjøre mindre enn det den i dag har anledning til, vil det således etter min mening stilles større krav til annen kapital selskapet har og medføre en skjerpelse av den plikt selskapets styre har til å forvalte selskapet forsvarlig og føre tilsyn med og vurdere selskapets økonomiske utvikling.

---

²²⁶ Aarbakke (2004) side 167

9.3 Endring av aksjeloven § 3-4

9.3.1 Forslag til endringer

I utredningen er reglene om forsvarlig egenkapital og handleplikt i all hovedsak foreslått videreført, men unntak om forslag til et nytt annet punktum i § 3-4 om selskapets likviditet.²²⁷ Det er presisert at nåværende regler om forsvarlig egenkapital og handleplikt har bidratt positivt til å rette oppmerksomheten på styrets ansvar vedrørende forsvarlig økonomisk grunnlag i selskapet.²²⁸

Forslaget til et nytt annet punktum er tenkt å være en presisering av at ”selskapet, med tillegg av forsvarlig egenkapital, skal ha tilstrekkelige likvider til å dekke sine forpliktelser ved forfall”.

Overskriften til § 3-4 er foreslått endret til:

”Krav om forsvarlig egenkapital og tilstrekkelig likviditet”

Nytt annet punktum er foreslått lydende:

”Det skal ha tilstrekkelige likvide midler til å dekke sine forpliktelser ved forfall.”²²⁹

Årsaken til forslaget er at § 3-4 i dag ikke oppstiller noen direkte krav til selskapets likviditet, og at det derfor kan være behov for å presisere at selskapets ansvar også er knyttet til likviditeten og ikke bare soliditeten.²³⁰

---

²²⁷ Utredning ved Knudsen (2011) side 12

²²⁸ Utredning ved Knudsen (2011) side 95

²²⁹ Utredning ved Knudsen (2011) side 149-150

²³⁰ Utredning ved Knudsen (2011) side 67

Det påpekes at et skjønnsmessig krav om tilstrekkelig likviditet vil utgjøre en rettslig standard som skal gi selskapet ”en påminnelse og en oppfordring til å foreta en løpende vurdering av likviditeten”.²³¹

Det må presiseres at når det gjelder forslaget til endring av § 3-4, så er dette forslaget på et annet saksbehandlingsstadium enn minstekravet til aksjekapital. Forslaget til endring er fortsatt til behandling i departementet, og det er således ikke fremsatt noen proposisjon enda hva gjelder disse delene av endringsforslaget.

9.3.2 Min vurdering av forslaget

Min vurdering er at tilføyelsen av et eventuelt nytt annet punktum om selskapets likviditet vil kunne være til ytterligere vern særlig for kreditorene. Hvis selskapsledelsen pålegges klare plikter i forhold til virksomhetens likviditet, vil dette medføre at kreditorene sikres at selskapet til en hver tid vil foreta en gjennomgang og vurdering av virksomhetens reelle betalingsevne.

Forslaget til nytt annet punktum vil dermed bygge opp under den helhetsvurderingen som skal foretas ved fastsettelsen av den reelle egenkapitaldekningen etter någjeldende krav om forsvarlig egenkapital. Dette fordi det vil komme enda klarere frem at det ikke bare skal foretas en vurdering av selskapets soliditet. Hvis kravet til likviditet lovfestes på en slik måte, vil selskapet bli ytterligere forpliktet til å vurdere virksomhetens evne til å betjene sine økonomiske forpliktelser rettidig.

En slik endring av § 3-4 vil riktig nok ikke medføre at selskapskreditorer eller aksjonærer unngår å lide økonomiske tap på grunn av uforsvarlig forvaltning av selskapet, men en presisering av pliktene også hva gjelder likviditet vil kunne ha betydning for blant annet muligheten til å vinne frem med erstatningskrav. Ved at selskapets betalingsevne gjøres til gjenstand for kontinuerlig oppfølging og vurdering, kan dette etter mitt syn medføre at

---

²³¹ Utredning ved Knudsen (2011) side 140

uaktsomhetsvurderingen ved et eventuelt erstatningsansvar blir skjerpet. Slik jeg ser det vil denne presiseringen medføre at det skal mindre til før selskapsledelsen anses for å uaktsomt ha brutt kravet til forsvarlig forvaltning, da det i de fleste henseender vil være enklere å få oversikt over selskapets likviditeten enn det er å foreta den skjønnsmessige forsvarlighetsvurderingen. Presumsjonen om selskapsledelsens kunnskap om virksomhetens reelle økonomi vil dermed styrkes.

9.4 Andre forhold ved forslaget til endringer

Det er i utredningen ikke foreslått endringer av § 3-5, lovens regler i kapittel 17 om erstatningsansvar eller §§ 19-1 og 19-2 om straffansvaret.

Forslagene om endringer av kapitalreglene, hvilket også er endringer som ikke er tatt med her da de ikke berører kjernen av fremstillingen, er i all hovedsak også foreslått endret i allmennaksjeloven, med unntak av nedsettelse av aksjekapitalen.²³² For allmennaksjeselskaper er det ikke foreslått endring av nåværende regel om minstekrav på aksjekapital pålydende kr. 1 000 000,-. Det er også tatt forbehold mot krav i selskapsdirektiver som ikke er inngående vurdert under arbeidet med utredningen.

---

²³² Innst. 57 L (2011-2012) i sammendraget jf. Utredning ved Knudsen (2011) side 108

10 Litteraturliste

Andenæs, Mads Henry *Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper* 3. oppl. Oslo 2006

Holen, Merete Lie *Styreansvar i krisetider* Oslo (2010) Masteroppgave

Matningsdal, Magnus *Kommentar til straffeloven av 1902 I: Norsk Lovkommentar*
Nettutgave [sitert 20. november 2011]

Løkken, Thomas *Culpanormen i styremedlemmers erstatningsansvar overfor selskapet ved brudd på deres plikter etter aksjeloven / allmennaksjelovens §§ 3-4 og 3-5* (2005)
Spesialoppgave

Løvdal, Elin Mack *Aksjeloven og allmennaksjeloven §§ 3.4 [asa 3-4, asal 3-4] og 3.5 [asa 3-5, asal 3-5]*I: Tidsskrift for Forretningsjus (2003) nr. 4 s. 452-570

Ringen, Gunnar Holm og Thorsen, Bård *Fra Økokrim Forbrytelser i gjeldsforhold – straffelovens kap. 27 I*: Tidsskrift for Strafferett (2006) nr. 3 s. 217-233

Statistisk Sentralbyrå *Tabell 2 Opna konkursar, etter måned. 2003-2011*
<http://www.ssb.no/konkurs/tab-2011-10-21-02.html> [sitert 21. november 2011]

Søvik, Karina *Krav om forsvarlig egenkapital og styrets handleplikt ved tap av egenkapital etter asl. §§ 3-4 og 3-5* Stavanger (2011) Masteroppgave

Thorson, Bjarte *Erstatningsrettslig vern for rene formuestap* Oslo (2011)

Ødegård, Tone - Avdelingsleder Oslo ISTINN Regnskap AS, fortl. tlf. kontakt

Aarbakke, Magnus... (et al.) *Aksjeloven og allmennaksjeloven kommentarutgave 2*. Utg. Oslo (2004)

Aarbakke, Magnus... (et al.) *Aksjeloven og allmennaksjeloven med kommentarer* Oslo (1999)

Aarum, Kristin Normann *Styremedlemmers erstatningsansvar i aksjeselskaper* Oslo 1994

Lovgivning

1902	Almindelig borgerlig straffelov (straffeloven) av 22. mai 1902 nr. 10
1969	Lov om skadeserstatning (skadeserstatningsloven) av 13. Juni 1969 nr. 26
1976	Lov om aksjeselskaper (aksjeloven av 1976) av 4. juni 1976 nr. 59 <i>Opphevet</i>
1984	Lov om gjeldsforhandling og konkurs (konkursloven) av 8. juni 1984 nr. 58
1984	Lov om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven) av 8. juni 1984 nr. 59
1997	Lov om aksjeselskaper (aksjeloven) av 13. juni 1997 nr. 44
1997	Lov om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven) av 13. juni 1997 nr. 45
1998	Lov om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) av 17. juli 1998 nr. 56

2005   Lov om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven) av 17. juni 2005
nr. 90

Lovforarbeider

NOU 1992:29   Lov om aksjeselskaper

NOU 1996:3   Ny aksjelovgivning

Ot. prp. nr. 36 (1993-1994)   Om lov om aksjeselskaper (aksjeloven)

Ot. prp. nr. 23 (1996-1997)   Om lov om aksjeselskaper (aksjeloven) og lov om
allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven)

Ot. prp. nr. 42 (1997-1998)   Om lov om årsregnskap m.v. (regnskapsloven)

Ot. prp. nr. 55 (2005-2006)   Om lov om endringer i aksjelovgivningen mv.

Prp. 148 L (2010-2011)   Endringer i aksjeloven mv. (nedsettelse av kravet til minste
aksjekapital mv.)

Innst. 57 L (2011-2012)   Innstilling fra justiskomiteen om endringer i aksjeloven mv.
(nedsettelse av kravet til minste aksjekapital mv.)

Utredning av 7. januar 2011   Knudsen, Gudmund *Forenkling og modernisering av
aksjeloven* Oslo (2011)

Domsregister

Rt. 1930 side 533

Rt. 1993 side 1399	”Ytternes”
Rt. 1996 side 742	”Minnor”
Rt. 2011 side 562	
RG 1994 side 145 (Eidsivating)	
RG 2007 side 1625 (Gulating)	”Bømmeløy Hotell drift”
LA-2007-37537 (Agder)	”Horten Catering”
LE-2009-097686 (Eidsivating)	
LF-2009-047256 (Frostating)	
LB-2010-075338 (Borgarting)	”Cox Kommunikasjon”
LG-2010-046641 (Gulating)	
LE-2011-012856 (Eidsivating)	

